

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Copulata super tres libros De anima Aristotelis iuxta doctrinam Thomae Aquinatis

Lambertus <de Monte Domini>

[Köln], um 1486

Liber primus

[urn:nbn:de:bsz:31-327210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-327210)

Prohemium De Anima

Irca
initium libri
de anima.

Que
ritur primo
Utrum de aia
sit scientia.
Dicendum qd
sic. Quia de
illo est scien-

tia qd habet passiones p principia de ipso demōstrabiles. sed sic est de aia. ergo de aia est scientia. Maior patet quia eadem requirunt ad demōstrationē et sciam. quia demōstratio est syllogismus faciens scire. sed ista sufficiunt et requirunt ad demōstrationē sicut p3 in principio primi posterior. Minor ostenditur quia principia aie sunt illa q ponuntur in diffinitione aie. et hoc est de intentione Aristotelis. ij. posterior q ponit ad hoc duas causas. Prima est q idē sunt quid et propter quid. Et idem sunt diffinitio que est ea diffinitio. et diffinitio que est mediū demōstrationis. Secunda est qz dicit q diffinitio ē mediū demōstrationis potissime. Passiones autē sunt potentie aie. Potest enim aia duplri capi. Uno mō vt gen^o fm q se extēdit ad aiam vegetatiuā sensitivā et intellectivā. et sic aie potentia est viuificare siue vitā dare. Alio mō accipitur aia fm duerlas eius spēs et sic aie potentie sunt ei⁹ passiones. Potest ergo sic fieri demōstratio. Omnis actus primus substantialis corporis phisici organici est viuificans. Sed aia est act⁹ primus et. ergo aia ē viuificans. Et hoc ē qd alij sic demonstrant. Omnis act⁹ prim⁹ substantialis et. est principiu opationū vitalium. Sed aia est hmoi ergo et.

Arguitur. Omnis passio realiter d3 distinguitur a suo subiecto. sed viuificare non distinguitur ab aia. ergo nō est eius passio. Minor p3 qz vita et anima idem sunt vt dicit Aristot. in primo elenchorum circa fallaciam fm nō causā. Dicendum q viuificare capitur dupliciter. Uno mō fm q est primam vitam facere id est dare eē vitale. et sic non distinguitur viuificare ab anima. Quod sic pbatur. quia nullus effectus cause formalis realiter distinguitur a sua causa. sicut albere nō distinguitur ab albedine sed albefacere quia albefacere fuit ab albedine in genere cause efficiētis sed albere in genere cause formalis. sic etiam animare non distinguitur ab anima. et hoc modo dicitur in secundo hmoi qz viuere in viuē

tibus est esse. Alio modo accipitur viuificare vt est vitam secundā facere. i. opationes vitales dare. et sic videre est viuere. audire est viuere. et sic de alijs opationibus. et sic viuificare distinguitur realiter ab anima. Si ergo querat quō debet hic capi viuificare. Dicendum q potest h3 capi vtroqz modo. Et ad argumentum ppositum dicendum q non oportet semper qualibet passionem distingui realiter a suo subiecto. imo sunt multe passiones tam in realibus qz in entibus rationis que non possunt realiter distingui a suo subiecto. In realibus patet. quia de⁹ habet passiones que de ipso non distinguuntur. Et etiam substantia est res realis et tñ eius vltima proprietates scilicet esse susceptibilem contrariorum non distinguitur ab ipsa realiter. nam si esse susceptibile contrariorum eēt accēs substantie et non ipsa substantia. tunc esset processus in infinitum in accidentibus. quia illa susceptibilitas presupponeret aliam susceptibilitatem et illa iterum aliam et sic in infinitum. In entibus rōnis p3 de vniuersali et pdicabili.

Arguitur. Videtur q potentie anime non possunt dici passiones anime. probat. quia omnis passio fuit ab illo quod est completum subiectum. sed sunt multe potentie que non sunt in anima tñ sed in corpore et in anima. sicut sunt potentie vegetatiue et sensitue. ergo tales potentie non possunt dici passiones anime. Dicendum q duplices sunt potentie ipsius anime. Quedam sunt intellectiue que sunt in anima tñ. vt intellectus agens. possibilis et voluntas. Et de illis potentijs non est dubium quin sint perfecte proprietates anime. quia fiunt ab anima tanqz a completo subiecto. Alie sunt potentie que fiunt ab anima et corpore simul. sicut sunt potentie vegetatiue et sensitue. Et de illis est dicendum. q quis tales potentie non fluant ab anima sicut a completo subiecto. fluunt tamē ab anima sicut ex completo principio et sicut ex subiecto principali. quia quis ille potentie sunt i aia et corpore sunt tñ principali⁹ in aia qz corpore. et ideo demōstrantur de anima sicut de subiecto principali quis non totali. Et per hoc soluitur illud argumentum quo argui sol3. Quicquid non habet eē per se non habet passiones p se. Sed anima ē hmoi. Maior pbatur. quia act⁹ secundus psupponit actum primū. Dicendum q loquendo de aia rōnali. tunc anima h3 esse p se fm aptitudinem. et sic in ipsa possunt esse plete passiones et pfecte. Loquendo autē de aia in rōnum. Dicendum est q illud qd h3 passiones sicut ppletum subiectum passionū hoc

h3 esse p se. sed anime sensitua & vegetatiua nō sūt ppletum subiectū passionū. sed sūt ppletū cū corpe. & sic nō oportet qd ille aie habeat esse p se. Et sic hō qui ē subiectū nō sibilis p se subsistit qz hō est cōpletū subiectū nō sibilis. Et p̄ dari sile de passionib⁹ q̄ principaliter sūt a corpe q̄uis sūt p se toti inexistentes. sicut ē corruptibile. q̄ q̄uis sit passio toti⁹ corpis mixti. tñ p̄ncipali⁹ sūt ex materia q̄ est origo corruptibilitatis. Sic etiā est dicendū de istis potentijs. qz q̄uis potentie sūt in toto pposito. tñ p̄ncipali⁹ sūt ab anima q̄ corpe

Arguitur. Omnis scientia est habit⁹ intellectuales. Tunc sic. de illo nō est scientia quod nō p̄t p̄ intellectū apprehendi. sed aia nō p̄t p̄ intellectū apprehendi ergo rē. Minor patz qz hoc nō p̄t apprehēdi p̄ intellectū qd nō potest cadere sub sensu. s3 aia nō p̄t cadere sub sensu. ergo rē. Minor pbat. qz nihil est in intellectu qui prius fuit in sensu. Dicendū qd dupl̄ aliqd cadit sub sensu. Uno mō fm se & p se. & sic nō solum anima sed nulla suba cadit sub sensu quia ois substantia est sensibile p accidens. Alio mō aliquid cadit sub sensu fm aliqd accēs eius et sic substantie sensibiles cadūt sub sensu. sic p̄z de hōie cui⁹ substantia nō videt sed color. sic etiā dicendū est de aia. qz aia cadit sub sensu fm effect⁹ eius. vt est viuere qz ex sensu cognoscimus aliquē viuere. & sic infra dicitur qd aia est q̄dam mō difficilis cognitionis s3 q̄ ad quid ē & facilis cognitionis quo ad qz est. sufficit ergo ad cognitionem intellectuā qd aliquid aliquo modo cadat sub sensu.

Arguitur. De infinitis non est scientia. sed aie sūt infinite. ergo de aia nō est scia. Minor p̄z qz tot sūt aie q̄ sūt corpa aiata. sed talia sūt infinita qz nō tot quin plura. ergo de aia nō est scientia. Dicendū qd aie capiūtur dupl̄iter. Uno mō ad numerū & sic sūt infinite. i. indeterminate. qz sic nō est numerus ear. vel miatus. nec quo ad nos nec q̄ ad naturā. Alio mō accipiunt aie fm species fm qd cadunt sub arte & sic nō sūt infinite quo ad naturā. quia natura determinauit eas certū numerū. sed sūt infinite quo ad nos. Et si dicat. ergo nos non habemus scientiam de aia. Dicendū qd de aia dupl̄iter potest esse scientia. Uno mō q̄ntum ad carū numerū & sic fm est qd nos nō habem⁹ de animabus sciam. qz numerū sp̄z animarū scire nō possum⁹. Alio mō accipiuntur aie scdm qd referunt ad suas potentias. & sic aia non habet infinitatē. qz nō h3 potētias infinitas sed finitas & sic de aia est scientia

Arguitur. Anima nō ē speciosa. ergo de ea nō est scientia. An̄s p̄z. qz nō ē vniuersale cū d̄ rōne vniuersal sit cū vni totū. Dicendū qd hoc qd de aliquo sit scientia sufficit qd habeat modū speciei. in hoc sc3 qd habeat diffinitiones & passiones que sūt ex principijs speciei. Et tō de in diuiduis nō est scia qz nō hnt diffinitiones nec passiones de ipsis demonstrabiles. Un̄ etiā cōmō ens p̄t dici sp̄s. qz h3 aliquid loco diffinitionis & passionis. & omne quod non est indiuiduum p̄t dici species.

Queritur. Utrū scientia de anima sit vna. Dicendū qd sic. Un̄ ratio est. qz illa scientia est vna que h3 vni subiectū fm vnā formalē fōz p̄siderādi. qz ex foili rōne p̄siderādi sūt d̄ra scie vt p̄z p̄mo postē. S3 ista scia h3 vni subiectū fm vnā formalē rationē considerandi. ergo est vna scientia simpliciter. Minor patebit inferius in assignatione subiecti

Arguitur. Illa que sūt diuersoz generum nō cadunt sub aliqua scientia vna. sed aie scilz vegetatiua sensitua & intellectua sūt diuersoz r̄n generū. ergo de ipsis nō est scia vna. Dicendū qd genus capit tripliciter. sc3 p̄ genere loyco. p̄ fisico. & p̄ genere scibili. Genus loyco est qd fm aptitudinē predicatur de plurib⁹ speciebus. Genus physicū qd h3 aptitudinē ad plures formas siue substantiales siue accidentales. Genus scibile est quod h3 ordines ad multas passiones. Per hoc ergo dicendum est. qd illa q̄ sūt diuersoz generū scibilium nō cadunt sub vna scientia quia in eis diuersificatur formalis ratio p̄siderandi. Sed illa que sūt diuersoz generū loycolū vel physicaliū p̄nt esse sub vna scientia. Sicut patet de subiecto et passione qz p̄nt habere vnā formalē rōz p̄siderādi. Iste aut̄ aie sūt diuersoz generū physicaliū qz habent alia p̄pria subiecta. Est em̄ alia dispositio materie in qua est anima rōnalis. & alia in qua est aia sensitua. & sic de alijs.

Queritur. Utrū scientia de aia sit physica. Dicendū qd sic. Un̄ ratio potest esse duplex. Prima. Illa scientia est physica que determinat de ente mobili vel de aliqua eius pte. S3 sic est de ista scientia. ergo est physica. Quamuis em̄ aia nō sit ps subiectua entis mobilis. est tñ ps integralis alicui⁹ entis mobilis sc3 corporis aiati. qz corpus aiati constituit ex aia et corpe sicut ex ptib⁹. Secūda ratio. Illa scientia est physica que p̄siderat de forma que necessario habet esse in materia. vel fieri. sed sic est de aia qz necessario habet esse in materia. loquēdo de aia vegetatiua et sensitua. Anima autem in

Ratio
in d̄ra sub p̄p̄
alio

Ratio
in d̄ra sub p̄p̄
alio

tellectina necessario habet fieri in materia. ergo de ill' est scientia physialis.

Arguitur. Anima est methaphysice conside rationis. ergo nō phisice. Consequētia r3. q2 di uersar' sciaz diuerse sunt considerationes.

Dicendū q' aia capitur dupliciter. Uno mō generaliter put extendit se ad animā vegetati uam sensitīuā r intellectīuā. r hoc mō Aresto. in hoc libro accipit aiam. r sic aia est solū phisice considerationis. q2 sic aia ē forma q' necessario hz esse in materia. Alio mō accipit aia p aia rō nali tm. Et sic aia capitur dupliciter. Uno mō quo ad fieri. Alio mō quo ad esse. Si sumat quo ad fieri tunc iterū ē phisice considerationis quia necessario hz fieri in materia. quia si extra materiā crearet nō esset aia sed substantia sepa ta. Sed si sumatur qntū ad esse. hoc est dupli ceter. Uno mō sub ratione aīme fm q' animat corpus r sic iterum est phisice considerationis Et ideo anima sepa ta non est pprie anima ab animando dicta. Alio mō accipit anima fm q' est sepa ta a corpe. r sic dicitur anima quia sunt qnq3 anima. Et sic potest anima rōnalis eē me thaphysice considerationis. r hoc est qd alij dicūt q' tertius liber de anima continet libro metha phisice. quia ibi incipit Arestoteles tractare de sepa tis. et hoc postea p̄tinuat in methaphysica

Arguitur. Illud qd nō mouet nō ē phisice considerationis sed anima non mouetur. ergo nō est phisice considerationis. Maior p3. q2 phisicus considerat de ente mobili. r sic nō cōside rat nisi illa que hnt ordinē ad mobilitatem

Dicendū q' qmuis anima pprie nō mouet. est tm ps cuiusdā entis mobilis. scz corpis anima ti. hoc sufficit q2 fm Aresto. quarto methaphi sice. scientia nō est illoz que sūt vnū imo corū etiā q' sunt ad vnum. Illa ergo cadunt sub vna sciētia q' quocūq3 mō ordinē hnt ad subiectuz sufficit ergo q' anima habeat ordinem ad ens mobile sicut ps eius

Arguitur. Scientia moralis de anima det/ minar. ergo nō scientia physialis. Aūs pbat. quia stutes de quibus determinatur in mora li philosophia sunt anime accidētia. mō ad eā dem sciētiā spectat determinare de passionib' r de subiecto. Dicendū q' phia moralis non tractat de aia in cōmuni. sed solū de aia rōnali. quia illa solū potest virtutib' informari. Et si dicatur. ergo ad mō coincidūt phia moralis r physialis quo ad animā rōnalē. Dicendum q' sub alia formali ratione considerandi deter minatur de anima rōnali in phia morali r phi sicali. q2 in phisica determinat de aia fm q' ē ps

cuiusdā entis mobilis. scz corpis aiati. Sed in phia morali determinatur de aia fm q' ē infor mabil' stutibus intellectualib' r moralib'. Et sic Aresto. dicit in. ij. Ethicor' q' tria sūt i aia scz potentie. passionē. r habitus. Potētie cū sunt infor mabiles virtutib'. Passiones autem moderātur per virtutes. habitus vero refrenāt potētiās.

Queritur. Cui parti phie subordinat ista scia. Dicendū q' phie naturali. Iuxta qd no tandū q' vnā sciām ex pte phie subordinari est eā contineri sub aliq' pte phie. sicut ps contine tur sub toto. p hoc dicendū est q' ista sciētia sub ordinat phie naturali r illi pti q' dicitur phisica q2 sic phica ē de ente mobili fm se r fm ptes ei'. ita sciētia libri de aia ē de pte entis mobilis. scz de aia q' est ps corpis aiati.

Queritur. Quē ordinē hz iste liber inter li broz phisicales. Dicendū q' est sextus in or dine. Et hoc p3 p sufficientiā libroz phisicaliū Nam phisica est de ente mobili. Et hoc est du pliciter. q2 aut incontracte vel contracte. Si p mū sic est liber phoz. in quo agitur de cōmuni bus passionibus entis mobilis. Si scdm hoc est duplr. vel contrahit ens mobile ad primaz spēm motus scz localis. et sic est liber de celo r mundo. in quo determinat de p̄tibz vniuersi scdm q' hnt ordinem r sitū in vniuerso. tal' aut situs r ordo acquirē p motū localē. Vel cōtra hitur ad formā simplicis elementi r sic ē liber de generatiōe in q' determinatur de motib' ad formā in cōi. r hoc in p̄io. r de generatiōe ipoz elementoz in scdo. Vel sit contractio ad formā mixti r hoc ē duplr. q2 vel cōtrahit ens mobile ad formā mixti impfecti. r sic est liber metheo roz. in q' determinatur de impressionib' q' nō hnt mixtionē qtuor elemētoz. sed mixtionem qualitātū quatuor elemētoz. vel contrahitur ens mobile ad formā mixti pfecti. r hoc est du pliciter. Vel inaiati. et sic est liber de minerali b' in quo determinatur de mineralib'. sic sunt aurū argentū plūbum rē. Vel animati r hoc ē duplr. q2 vel determinatur de principio aiato rī r sic est liber de aia. vel de ipsis aiatis. hoc est duplr. q2 vel in generali. r sic est liber puoz naturalū. Vel in speciali r sic ē liber de aiatib' vegetabilib' r plātis. Sic ergo est ordo libro rum phie naturalis. q2 phisicor' est prim'. de celo et mundo scdus. de generatiōe r cor. terti us. Metheoroz quart'. de mineralib' quint'. de anima sext'. paruoz naturalium septimus. de animalibus vegetabilibus r plantis octa uus.

Arguitur. Liber de mineralibus non est translatus, ergo liber de anima erit quintus, et etiam non debet computari inter libros naturales Aristotelis. Dicendum quod quibus non sit translatus, tamen alij inueniunt scientiam de mineralibus, sicut Albertus qui col legit ex diuersis libris unum tractatum de mineralibus. Secundo est dicendum quod isti libri prout dupliciter ordinari. Uno modo secundum quod sunt translati, et sic liber de anima est quintus, quia non habemus librum de mineralibus translatum de greco in latinum. Alio modo ordinantur libri naturales secundum modum operationis subiecti, et sic liber de anima est sextus et hoc est essentiale in ordine. Primum autem est accidentale et ideo absolute dicendum est quod liber de anima est sextus.

Queritur. Quid sit subiectum librorum de anima. Dicendum quod est anima considerata secundum suam substantiam et secundum suas partes. Et ratio est, quia in primo libro et in vna parte secundi determinatur de substantia anime, et in alia parte secundi de partibus subiecti et partibus. Unde quibus anima non habeat partes integrales quantitativas, habet tamen partes subiectivas et partitivas, partes subiective sunt anima sensitiva, anima vegetativa et anima intellectiva, sed partes partitive sunt potentie anime, scilicet intellectus, voluntas, visus, auditus, et sic de alijs.

Arguitur. Anima est subiectum cuiuslibet scientie, ergo non est tamen subiectum istius scientie. Dicendum quod duplex est subiectum scilicet inhesionis cui inheret aliquid scientia, sicut dicimus quod paries est subiectum inhesionis albedinis, quia albedo inheret parieti et sic est verum quod anima est subiectum cuiuslibet scientie, quia secundum Aristotelem in antepredicamentis, scientia est in anima sicut color in corpore. Alio modo accipitur subiectum per subiectum attributionis, et sic illud dicitur subiectum attributionis cui attribuitur passionem in aliquid scientia, et sic anima est subiectum huius scientie sicut dicitur supra.

Arguitur. Simplex forma subiectum esse non potest, sed anima est forma simplex, ergo subiectum esse non potest. Dicendum ad maiorem quod forma dicitur quadrupliciter simplex. Uno modo simpliciter quia scilicet nullam habet in se compositionem, et sic solus deus est forma simplex. Et tunc secundum quod talis forma simplex non potest esse subiectum accidentis cum in deo nullum sit accidens, prout tamen adhuc esse subiectum compositionis, ut deus est bonus, et sic de deo est scientia ergo oportet quod sibi aliqua attribuantur per modum passionum. Alio modo forma simplex dicitur quia non est composita ex materia et forma, sic subseparate sunt forme simplices et talis forma simplex potest esse subiectum accidentis, sicut est in angelo intellectus et voluntas que sunt forme de secunda specie

qualitatis. Tertio dicitur aliquid simplex, quia non est mixtum ex quatuor elementis, et sic celus dicitur simplex, et quod sic est simplex prout esse subiectum accidentis materialis, sicut patet de elementis. Quarto dicitur aliquid simplex, quia non includit in se multitudinem suppositorum secundum quod homo, et sic species specialissima dicitur esse simplex, et tale simplex est subiectum formatum quod consequuntur corpus mixtum, per hoc ergo dicendum est quod anima non est pure simplex sine primo modo, sed secundo modo quia non est composita ex materia et forma, et sic potest esse subiectum accidentis.

Arguitur. Corpus animatum est subiectum huius libri ergo non anima, probatur quia iste potentie de quibus hic loquitur Aristoteles, sunt potentie anime vegetative et sensitive, et sunt a corporibus animatis ergo corpus animatum est subiectum. Dicendum quod corpus animatum non potest esse subiectum propter duas causas. Prima est quia non est satis communis, quibus enim in ista scientia considerat de potentibus convenientibus toti animato, tamen etiam in eodem libro fit mentio de aliquibus passionibus que tamen anime contingunt et non corpori animato, sicut sunt intellectus agens intellectus possibilis et voluntas, sed anima est subiectum satis composita quia etiam ponit sensitive et vegetative sunt ab anima tanquam ex principio et principali subiecto sicut in prima questione dicitur. Secunda ratio est quia habet desiderat de istis potentibus secundum quod principaliter sunt ab anima, et hoc fit ad duas librum de sensu et de fato, in quo libro tractatur de potentibus sensitivis secundum quod principaliter sunt ab anima et corpore, et ratio anima est huius subiectum ubi autem corpus animatum.

Arguitur. De subiecto dicitur presupponi quod est et quod est, sed huius investigat quod est anime prout patet secundo huius, ergo non erit subiectum. Dicitur quod subiectum aliquid scientie accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod ponitur in demonstratione, et eo modo oportet principia presupponi que sunt distinctio subiecti, quia ex presuppositione necessaria principiorum accipitur necessitas conclusionis. Alio modo accipitur subiectum absolute autem vel post actualitatem demonstrationem, et sic potest etiam quod est investigari. In signum cuius primo posteriorum quod est ponitur per cognitionem, et in quod posteriorum ponitur quod est scilicet. Secundo potest dici quod in scientia non dicitur inquiri distinctio subiecti ex principijs illius scientie, sed Aristoteles huius inquirunt distinctio anime ex actu et potentia que sunt principia metaphysicaria.

Arguitur. Anima est forma, ergo non potest esse subiectum, quia subiectum est materia. Dicendum quod forma non potest esse materia ex qua, sed bene potest esse materia in qua vel circa quam. Est ergo anima materia in qua, quia in se habet passiones et potentias, et est materia circa quam, quia circa animam versatur intentio auctoris.

Arguitur. De nullo corruptibili est sciētia, sed anima est corruptibilis. ergo de anima nō est sciētia. pbat qz aia vegetativa et sensitiva corrumpuntur ad corruptionē subiecti. Dicendum qz corruptibile accipit dupl. Uno mō p pte. ut significat aptitudinē ad corruptionē actualē. et sic de corruptibili potest esse sciētia sic de subiecto. quia de corruptibili p cognosci qz ipsum est corruptibile. Alio mō accipitur corruptibile improprie. ut significat actualē corruptionē. et sic de corruptibili nō est sciētia ut de subiecto. Lut' rō ē. qz hoc qd fm se ē corruptibile nō p habere passionē que dicat incorruptibiliter de subiecto. sufficit ergo qz de aia pnt dici aliq passionē. i. incorruptibiles q pnt demonstrari p ppta principia de ipsa

Arguitur. Si corpus aiatum nō est subiectū istius libri. tunc ista sciētia nō esset subordinata phie naturali. qz sic aia nō contrahit ens mobile sicut fac corpus aiatū. Dicendum qz duplex est tractatio generalis subiecti. Una est ad ptes subiecti. et sic corpus aiatū contrahit ens mobile et nō anima. Alia est contractio ad pte integrale. et sic etiam anima contrahit ens mobile. qz aia est ps integralis eiusdē entis mobilis. i. corporis animati.

Ignorantia ho

Queritur quō diuidit iste liber prima sui diuisione. Dicendum ē qz diuidit in ptemiū et tractatū

Et ratio illius diuisionis ē. qz sciētia opponit ignorantie. fm ergo duplicē spem ignorantie oportet ponere duplicē pte in sciētia. Quodā em̄ ē ignorantia negationis. Et est qn̄ qd nihil cognoscit de subiecto. et tal' ignorantia remouet p ptemiū qz in ptemio fit quedā generalis determinatio de his q in libro tractantur. et id ex ptemio habetur general' cognitio ipsi' subiecti. Et fm hoc ptemiū sic describit' Prohemium ē fm pambu' elucidās animū remouēs ignorantia negationis. Sz tractat' siue sciētia remouet ignorantiam contrarie dispōis. qz si aliq sit pte disposit' circa subiectū alicui' sciētie tūc talis praua dispositio remouetur p tractatū. Et istud pte intelligi de ignorantia pte dispōis quocūqz mō accepta. Dicat em̄ in sciētia aliq pte disposit' dupliciter. Uno mō pte qz hz habitū pte sciētie. Exēpligrā Si aliqz crederet q anima nō hzēt potētias ille hzēt habitū pte huius sciētie libri de aia. Dicitur etiā aliq pte disposit' pte natiue. qz hz adhuc nodū acq'siuit habitū sciētie de subiecto. et tal' ignorantia etiā remouet p tracta

tū De pma ignorantia loq'tur Aresto. i. poster. ubi dicit q ignorantia pte dispositionis generatur in aliq p syllogismū falsigraphū. Item ptemiū diuiditur in tres ptes. Lut' ratio est. qz ptemiū nihil aliud est qz dispositio recipiētis illā sciētia. Sed dispōis opponitur indispositio q qn̄ attenditur ex pte sciētis. Qn̄qz ex pte rei scite. Et hoc dupl. Uno modo qz res cognita pponitur sine aliq ordine et illa remouet p scdam pte ptemiū. Alio mō qn̄ res scita non hz difficultatē. et sic discipul' nō mouetur ad attendēdū et illa remouetur p tertā pte ptemiū. Sed pma indispositio scz ex pte sciētis remouetur p pma pte. Un̄ in pma pte reddit auditores tenuolos. i. bene volūtatis ad audiendū libz. In scda reddit eos doctos. i. bene dispositos ad recipiēdū doctrinā. In tertia reddit eos attētos. i. intētos ad audiēdū. Primū facit ostēdendo vtilitatē et dignitatē ist' sciētie. Scdm facit ostēdendo ordinē. pcedēdi. qz facilius aliquis hoc pte sciētie. cape qd pponitur sibi per ordinē. Tertū ostēdendo difficultatē sciētie qz in difficultib' optet facere aduertentiā vel attentio nē. Incipit ergo sic liber de anima. Bonoz hō norabilū noticiā opimantes. Et intendit in illa pte ostēdere dignitatē ill' sciētie. et hoc facit dupl. Primo in generali. Secdo ī speciali. In generali. qz ostēdit istā sciētia esse de numero bonoz honorabilū. Et hoc nō est spēale ist' sciētie. sed cōe omnib' sciētijs speculatiuis. Et intendit istā rōnem ex ppositione. Qz bonū honorabile inter oia bona est dignissimū. sed sciētia libri de aia est bonū honorabile. ergo fm se ē dignissima. Minor ē pbat p ppositionē text' qz ois noticia. i. sciētia speculatiua est de numero bonoz honorabilū. Et d' sic text' ordinan' Nos scz pti sum' opimantes noticiā. i. sciētia speculatiuam esse bonoz honorabilū. i. de numero bonoz honorabilū.

Queritur. Utz ois sciētia speculatiua sit bonā et honorabilis. Dicendum qz sic. Qz autē est bona probat dupl. Primo sic. Ois pfectio ē aliq bonū sui pfectibil'. sed sciētia est pfectio ipi' intellect'. ergo est bona. Minor p' qz bonū et ens auertuntur. sed qlibet pfectio adducit aliqz entitatē ergo adducit aliquā bōitatē. Minor pbat' ex pma ppositionē metaphisice. oēs hoies natura scire desiderant sicut tendētes ad intellectus pfectionē. Natural' at appetit' ē ad bonū. Etiā intellect' noster ē in potētia fm se et p' atur et fit in actu p sciētia. Secunda rō est. qz hoc est bonū cuiqz rei quo vnitur suo principio. quia in hoc consistit pfectio rei. sed p sciētia

speculativa aliquis vnif pmo principio scz deo ergo scia speculativa est bonu ipsius intellectus. Minor pty. quia no est accessus ad deū nisi p cognitione et amore. Qd honorabilis sit pty hoc est bonu honorabile qd p se appetit. sed ois scia speculativa p se appetit. ergo est honorabilis. Maior pty ex ratione honesti. Minor pty. qz scia speculativa no ordiat ad alteru sicut scia practica ordinatur ad opus.

Quertur. Quotuplex est bonu. Dicendū qz triplex scz bonu honestu. bonu delectabile. et bonu vtile. Et differunt sic. Quia bonu honestu est qd ppter se appetit. sicut est beatitudo. scia et virtus. hz em tale bonu in se vñ quietat appetitū. Sed bonu delectabile fm sensum. sicut dulcis potus. vñ pulcher color. qz delectat visū. Sz bonu vtile est qd appetit ppter alteru. sicut pecunia qz appetitur ppter necessitate victualiu. Et p se dari sufficientia. qz bonu fm qz hic capitur terminat appetitū fm qd dicit Aresto. in primo ethicor. Bonu est qd omnia appetunt vel ergo hoc bonu terminat appetitū fm quid et sic est bonu vtile qd est terminus appetitū fm ordinē ad aliquod alteru. qz habet ppter alteru. Vel est terminus appetitū simpliciter. hoc est dupliciter. Vel hoc bonu spectat ad sensū et sic ē bonu delectabile. Vel spectat ad intellectū et sic est bonu honorabile.

Arguitur Bonu honestu et bonu delectabile idē sunt. pbatur p Aresto. r. Ethico. que dic qz phia hz mirabiles delectationes annexas.

Dicendū qz delectabile capitur dupliciter. Uno modo generali sz qz hoc ē delectabile qd sensu delectat intellectū. et sic coincidunt bonu honestu et delectabile. qz sunt multa bona que delectant intellectū. Alio modo capitur delectabile fm qz aliquid delectat sensus. et sic delectabile distinguitur contra honestu. qz nunqz p hoc esse honestu qd delectat sensum. Per hoc ergo dicendū est qz delectatio que est in phia ē delectatio scdm intellectum.

Arguitur. Bonu delectabile et vtile coincidunt. pbatur qz portio medicinalis dulcis est vtilis et delectabilis. Dicendū qz ista tria bona pnt capi dupliciter. Uno modo cū precisione sic scz qz p se in aliquo inuenitur honestu. et p se in alio inuenitur vtile. Vel p se in aliquo delectabile. et sic realiter ab invicē distinguuntur qz aliquid reperitur qd est solū honestu sicut beatitudo et scientia speculativa. Et est reperiri aliqd qd p se est vtile. qd tñ no est delectabile neqz honestu sicut portio medicinalis amara que ē vtilis et no delectabilis. Et aliquid est delectabile

quod nec est vtile nec honestu sicut abundans portio vini. Alio modo accipiuntur ista tria bona sine precisione. et tunc distinguuntur formaliter quous in eodem concurrunt materialiter. quia ē alia ratio vtilis et delectabilis sicut dictum est de dulci portione que absolute accepta est delectabilis. sed relata ad sanitatem vtilis ē. Ex predictis pty qz illa diuisio est diuisio analogi i sua analogata. qz dicit pmo bonu de bono honesto. quod est firmum et simpliciter bonum. Secundo de bono delectabili quod terminat appetitum simpliciter. Tertio de bono vtili quod terminat appetitum scdm quid. Unde secundū hoc triplex est amicitia. Prima est que fundat in bono honesto et illa est permanens. Secunda est que fundatur in bono delectabili et illa cito perit. sicut delectabile cito vertitur in amarum. Tertia que fundatur in bono vtili. et illa statim habet finem quia cessante tali bono cessat amicitia.

Arguitur. Arestoteles primo ethicorum diuidit bonum in decem predicamenta. ergo no est tñ triplex bonum. Dicendum qz bonum capitur dupliciter. Uno modo transcendenter p ut conuertitur cum ente et sic diuiditur in decem predicamenta. Alio modo capitur bonum pro ut est terminus appetitū. et sic diuiditur in ista tria bona. quia istis tribus modis appetitū terminatur vt dictum est.

Arguitur. Est etiam aliquod bonum laudabile terminans appetitum. ergo ista diuisio est insufficientis. Dicendum qz bonum laudabile reducat ad bonum honestum. Iuxta quod sciendum qz laudabile capitur dupliciter. Uno modo vt illud dicitur laudabile quod habz in se rationem honesti formaliter. qz ppter se appetitur et sic laudamus virtutes. et isto modo manifestum est qz coincidat cum honesto. Distinguunt enim honor et laus solum scdm rationē quia honor debetur bono honesto secundum se accepto. sed laus debetur bono honesto per comparisonem ad finem. et sic patz qz bona laudabilia sunt honesta ppter finem. Alio modo accipit laudabile iproprie scdm qz laudam ali qz naturalia ordiata ad salutē. et sic laudabile potest contineri sub bono vtili. sed sic iproprie accipitur. Dicē Aresto. iij. ethicor. qz in his qz nobis a natura insunt neqz laudamur neqz vitupamur.

Arguit. Quedā honoratur ppter diuitias et tñ diuitie sūt bonu vtile. ergo coincidunt bonu vtile et bonu honestu. Dōm qz duplices sūt diuitie. Quedā sūt diuitie intellectuales sic sūt scie et sūtutes. sic notat apłs dices. qd de est diues

*honestu
delectabile
vtile*

honestu

bonu

5

in omnib⁹ et ppter tales aliqui sunt honoran-
di. quia aliqui diuitie sunt bonū honestū. Ali-
lie sunt diuitie bonoz tpaliū exterior. et ppter
illas diuitias nudi sunt honorandi. Illi enim
qui honorant diuites ppter diuitias tpales er-
rant non diiudicando bonū honestū et bonuz
vtilē. Et si dicat q^d diuites honorant nec sci-
entes nec virtuosū. Dicendū q^d diuites sunt
in duplici differentia. Quidā enī sunt diuites
et alioz rectores. sicut sunt superiores cōmunita-
tum. et tales diuites debēt etiā honorari quū
non sunt scientifici nec virtuosū. qz in eis hono-
ratur tota ciuitas et cōmunitas. in qua cōmu-
nitate multi reperiunt scientifici et virtuosū.
Et sic magister cuius inficiēs et inuirtuosus ho-
norari potest. Alij sunt diuites non tamen alio-
rum rectores. et illi nullo modo sunt honorādi
si tamen aliqñ contingat hoc contingat ex errore
hoim plus diligentū bona vtilia q^m bona ho-
nesta.

Queritur. Utz omnis noticia sit de nume-
ro bonoz honorabilū. Dicendū q^d sic. qā
ppter se appetitur sicut dictū est. Sed argui-
tur q^d non. qz scientia practica nō est de numero
bonoz honorabilū. ergo nō oīs scia est de nu-
mero bonoz honorabilū. Dicendū q^d veruz
est q^d nō oīs scia est de numero bonoz hono-
rabilū. sed oīs scientia speculatiua. et hoc dno-
tatur in terrū cū dicitur noticia. quia p^r noticia
intelligit scientiā speculatiuā. Cū rō est qz si-
cut finis scientie practice est opari. ita finis scie-
tie speculatiue est cognoscere. cū ergo vñq^dq^d
denotatur a suo fine. sic optime p^r noticia desig-
natur scia speculatiua.

Arguitur Medicina est scia practica et est
honorabilis. ergo aliqua scia practica ē hono-
rabilis. Ans pbat in ecclesiastico vbi dicit
Honoza medicū ppter necessitatē creauit enī
eum dñs. Dd q^d duplex est pars medicine.
Est enī vna pars speculatiua siue theoretica. et a-
lia pars est practica q^d patz ex libro Amphozil-
moz Galieni qui sic incipit. Medicina. alia
est speculatiua. alia practica. capiendū ergo me-
dicinam quātū ad illā ptem que est de princi-
pijs infirmitatū et complexionibus. sic est sim-
pliciter speculatiua. et hoc mō est honora-
bilis quia sicut dicit Aristot. i principio paruoꝝ na-
turaliū. Ubi phisicus desinit. ibi medicus inci-
pit. Capiendū autē medicinā q^d tum ad illam
ptem que est practica fin quā docet applicare
ista principia generalia ad pticulares infirmi-
tates. sic non est honora bilis quā p^rie habet
empirici. et sic illi non sunt honora biles. qz nō

hnt causas et principia ex quib⁹ ista cōsurgūt
Arguitur Multe scie speculatiue appetitur
ppter alias scias. ergo ille non sunt honora-
bles. Ans pbat de loyca que est scia speculatiua
et tñ ordinat ad oēs alias scias. ergo est bonuz
vtilē. et non honora-
bile. Dicendū q^d dupli-
citer aliqua scia est honora-
bilis. Uno mō for-
maliter et finaliter simul. et tñ illa scia est ho-
nora-
bilis que ppter se appetitur et non ordina-
tur ad aliquā altioꝝ sciam. et sic scia metaphi-
sicalis est honora-
bilis in lumine nature. qz in
lumine nature nō ordinat ad aliā sciam. Et in
lumine gratie theologia ē honora-
bilis. et in lu-
mine glie scia beatoꝝ ē honora-
bilis. Alio mō
aliq^d scia est honora-
bilis formaliter tñ. qz in se
habet formā honesti scz vñ appetit finē se. et sic alie
scie speculatiue sunt honora-
biles. qz hnt in se
vñ appetant quū nihilomin⁹ ordinatur ad a-
lias scias. et sic loyca etiā est honora-
bilis. Si-
militer p^r dicit de virtutib⁹. qz sunt alie virtu-
tes non ordinate ad alias sicut sapientia inter
virtutes intellectuales. et prudentia inter vir-
tutes morales. Alie sūt p^rtes q^d ordinant ad
alias. sicut alie virtutes morales et etiā virtu-
tes intellectuales alie a sapia ordinant ad alias
sicut ad sapiam. sicut virtutes morales ad pru-
dentiam.

Arguit. Aliq^d scie sūt phibite etiā speculatiue.
ergo nō sunt oēs honora-
biles. Ans pbat. qā
scie magice. s. nigromātia. piromātia. astrolo-
gia q^d sūt phibite oib⁹. Medicina et leges q^d p^r-
hibent sacerdotib⁹. Dd q^d tripliciter aliq^d scia p^r-
hibet. Uno mō ex pte sciaz. qz sunt scie solū vo-
ce. et sic nigromātia et piromātia sunt phibite.
Tales enī scie cōsurgūt ex pacto inuito cū demo-
ne. et si quāq^d aliq^d cōtingat nō tñ sūt sicut ex ali-
qua certa scia. sed ex pte opis demonis. q^d quāq^d
aliq^d facit simpliciter. et quāq^d apparet aliq^d face-
re qd tñ nō facit. sicut in p^rstigijs. et tales scien-
tie sunt phibite oib⁹ hoib⁹. nō enī licet aliq^d hē
hēre pactū cū demone qd fit in his sciētij. Se-
cūdo mō qdā scie sunt phibite ppter vsum. qz
timef de malo vsu ipaz quū in se sunt bone sic
ars p^rficiēdi venenū. cū enī oēs hoies vt in plu-
rimū sunt mali timef de p^riculo abusionis il-
lar sciaz. et sic phibetur. Tercio phibetur aliq^d
scie p^r p^ratōem et in ordie ad dilectē. quū enī
tales scie sūt i se vere scie et honora-
biles tñ phibentur aliq^d q^d sunt deputati ad studiū altio-
ris scie. et sic phibetur p^rbitere ne studeat sciaz
legū et medicinaz. qz tales sūt deputati ad stu-
diū theologie. et iuris canonici q^d sunt altioꝝ
scie. Per illa dōm ad argumētū q^d nulla scia i se

Ans pbat
de loyca
que est scia speculatiua
et tñ ordinat ad oēs alias scias.

Dd q^d tripliciter aliq^d scia p^r-
hibet.

est phibita. qz nigromātia et piromātia non sunt scie hiter et ars conficiendi veneni. Et sic scia medicinalis non phibetur absolute. sed de terminare in ordine ad discipulum.

Magis autē alterā

Hic p̄ter Aresto. ostendit dignitatē huius scie in speciali. ostendendo eā esse digniorē alijs scientijs speculativis. Et p̄rio ponit duos modos quib⁹ vna scia speculativa ē dignior alia. Secūdo applicat illos ad p̄positū scz ad istā sciētā de aia. Dicit ergo p̄rio qz vna scia ē dignior alia p̄ duo. P̄rio ex pte subiecti. et sic illa scia ē dignior. q̄ ē de nobiliori subiecto. et sic methaphisica ē dignior q̄ alie scie. qz ip̄a ē de deo. et alie scie sunt de creaturis. Secūdo aliq̄ scia est dignior ex certiori mō p̄cedēdi et demōstrādi. sicut scie mathematicales. Deinde applicando ad istam sciām dicit qz ex vtraqz eā historia vlt scia de aia est p̄ponenda alijs scientijs qd est verum in scientijs naturalibus. Et hoc declarat in textu. Primo quo ad primū scz ex parte subiecti quia ista scientia ē melior et mirabilior. Melior quia anima est melior omnibus formis corporalib⁹. Et mirabilior quia anima hz multos effectus. de quibus merito miramur. Et sic ista scientia dignior est ex dignitate subiecti. Secūdo ista scientia est certior. qz est de his que in nobis experimur. quilibet enī in seipso scit qz hz intellectum voluntatem. visum. auditum. et sic de alijs. Percipit enī in seipso qz hz multas potentias quia vna rebellat cōtra aliam.

Queritur. Utrū in artibus possint inueniri iste due conditiones sicut in scientijs. Dicendū qz sic. qz sicut vna scia ē dignior alia istis duob⁹ modis. sic etiā vna ars est dignior alia istis duob⁹ modis. Primo enī illa ars ē dignior qz hz dignius obiectū. sicut ars faciēdi aliqd circa auri. vt ars aurifabri ē dignior arte sutorie. qz aurū est dignius correo. Alio modo ars ē dignior ex certitudine opationis et ideo aurifer ille est dignior qui p̄fectius et certius facit siolā quā ille q̄ minus p̄fecte facit. sicut ille q̄ p̄m certitudinē facit siolā hz p̄fectius artē q̄ inexpertus

Queritur. Quis istorū modorū ē dignior alio. Dicendū qz simpliciter debet attendi dignitas ex pte obiecti. Et hoc p̄bat autoritate et rōe. Autoritate Aresto. in li. de aialib⁹ vbi sic dicit qz meli⁹ et dignius ē scire modicū et imperfecte de rebus p̄fectis quales sunt substātie separte. qz cognoscere multū de istis inferiorib⁹ imperfectis p̄fecte. Et hoc ideo. qz magnū intelligibile mā

gis p̄ficiat intellectū. Rōe sic qz ab illo habz res aliquā dignitatē a quo habet suā speciē. qz dignitas essentialis sumit ex specie et natura rei. Sed scientia habet entitatem a subiecto. ergo etiā simpliciter dignitatē habet ex suo subiecto quia habet vnitatem a subiecto. vt dicit p̄rio posterior. Illa ergo dignitas que est ex certitudine non est ita essentialis sicut ista.

Queritur. Quare Aresto. vocat istā sciām de aia historiā. Dicendū qz hoc cōtingit p̄pter similitudinē quā habet ad historiā. que similitudo ex tribus p̄t attendi. Primo qz sicut i historijs tradunt et narrātur quedā generalia et principalia gesta nō autē particularia. qz sic fiet nimis magna. sic etiā in isto libro de aia traduntur generalia quedā et principalia de anima et in libris posteriorib⁹ descenditur p̄cularius de singulis aialibus determinando. vt in libro de vegetabilib⁹ et plantis et de animalib⁹. Secūda similitudo ē qz in historijs sepe prius facta posteriori narrātur et contra. ita etiā in hoc libro p̄cedit de potentis et opationibus aie ad eius essentiam. Tercia similitudo est. qz sicut in historijs traduntur aliqua specialia que i nobis experimur. ita scia de aia est de his que in nobis ita esse naturaliter experimur. sicut sunt opationes et potentie anime.

Queritur. Utrū historia. i. scia de aia sit in primis ponenda. Et videt qz non. qz liber phisicorū est p̄rio illo. Dicendū qz istud aduerbiū primū p̄t dupliciter accipi. Uno modo vt dicit ordinē. et sit sic cōparatio istius scientie nō ad oēs libros phisicales. sed ad illos in quib⁹ determinat de aialib⁹ et aiatis. Et sic ista est vera qz scia de aia est primo ponenda. Compendio autē istū librum ad oēs libros phisicales. sicut libri phisicorū de generatiōe. merheororū et de mineralibus p̄cedunt istū. Alio modo capitur primū p̄t dicit dignitatem. et sic ista p̄positio textus est vera compando etiam istū librum de anima ad omnes libros phisicales. non tamē compando ad metaphisicā que est simpliciter prima et digna. Et rōe est quia dignitas alicui⁹ scientie principaliter sumitur ex subiecto. Sed liber de anima habet nobilior obiectum qz alij libri naturalis phisic. quia animā que est dignior aliqua re naturali.

Arguitur. Scientia que est de toto est dignior qz scientia que est de parte. sed in libro de sensu et sensato determinatur de toto scz de corpore animato. et hic determinatur de parte t̄m scz de anima que est pars corporis aiat. ergo scia libri de sensu et sensato est dignior. Dicendū

De Anima

q̄ dupliciter in aliqua scientia potest determina-
re de toto. Uno modo determinando de toto. ⁊
descendendo ad singulas partes. et sic scientia
determinans de toto est dignior scientia de par-
te. Cuius ratio est. quia sic scientia de toto etiā
includit scientiam de parte et cum hoc plus. ⁊
sic libri de sensu et sensato. et de animalib⁹ nō
determinant de toto animato. Alio modo in ali-
qua scientia p̄t fieri determinatio de toto sub rō-
ne totalitatis. ⁊ fm proprietates magis conueni-
entes toti q̄ parti. et sic scientia de parte p̄t esse
dignior q̄ scientia de toto. q̄ contingit q̄ pres-
habent nobiliores et digniores passiones q̄
totum. Et sic dicendū est de anima. quia aia ha-
bet nobiliores passiones absolute q̄ corp⁹ aia
tum. passiones enī anime sunt intellectus ⁊ vo-
luntas que non conueniunt corpi animato. et
hoc ad minus est ver⁹ de anima rōnali.

Arguitur. Sciētia de genere est dignior sci-
entia de specie. sed liber philosophorū determinat
de toto ente mobili. hic aut solum determinat d
anima. ergo Dicendū dupliciter. Primo q̄
dupliciter in aliqua scientia determinat de ge-
nere. Uno modo absolute preueniendo species
et sic non est verū q̄ scientia de genere est digni-
or scientia de specie. imo species est dignior ge-
nere. quia species est magis actualis. adeo etiā
habet passiones digniores. Alio modo aliqua
scientia simul tractat de genere et speciebus. et
de proprietatibus specierū. et sic scientia de genere
claudit in se sciām de specie. ⁊ sic dignior est sci-
entia de genere q̄ scientia de specie. p̄ hoc ergo di-
cendū est q̄ liber phorū tractat de ente mobili
fm generales passiones. ⁊ non fm specificas.
quia de illis tractat in posterioribus libris.
Secundo potest dici q̄ anima non est species
aut ps subiectua. sed est pars integralis cuius-
dā entis mobilis scz corpis aiati. et sic cōtingit
p̄t entis mobilis integrale esse digniorē toto.

Arguitur. Scientia libri de celo et mundo
est dignior q̄ scia de anima. ergo ad minus in-
ter scientias naturales aliqua est scientia digni-
or scientia de aia. Ans pbat. quia ibi tractatur
de toto vniuerso. modo totū vniuersum est di-
gnius q̄ aliqua eius pars. Dicendū q̄ vni-
uersum capitur dupliciter. Uno modo p̄ ag-
gregatione oim entū creatorū. et sic aie nobi-
biles et substantie separe comprehenduntur in
vniuerso. et illo modo capiendū vniuersū ve-
rum est q̄ vniuersum est dignius anima. sed sic
in libro de glo et mundo non determinatur d
vniuerso. Alio modo accipitur vniuersum p̄

toto vniuerso corporeo. et hoc vniuersum ha-
bet quinqs partes scilicet quattuor elementa ⁊
celum. et illo modo capit Aristoteles vniuer-
sum in libro de celo. Quod sic patet. quia ibi
determinatur de vniuerso fm q̄ partes vniuer-
si accipiunt situm in vniuerso per motum loca-
lem. sed motus localis conuenit solum corpo-
ribus. sic ergo accipiendo vniuersum anima ē
dignior vniuerso. quia ex toto genere viuētia
sunt perfectiora non viuētib⁹. cum ergo ani-
mata sint viuētia per animam. sic anima est
perfectior non viuētib⁹. Unde patet q̄ in
gradu nature anima formice est dignior celo.
quia habet altiorē gradum essendi q̄ celum.

Arguitur Celum est incorruptibile. sed ani-
ma est corruptibilis fm genus. ergo falsum ē
q̄ aia ē dignior celo. Dd q̄ in reb⁹ p̄t inue-
ni dupliciter perfectio. Quedā enī ē p̄fectō essen-
tialis fm essentialē gradum essendi. et sic ani-
mata quecumq̄ imperfecta sunt digniora ina-
nimatis. et sic anima formice est dignior celo.
Alio modo attenditur perfectio aliqua in ali-
quo ex parte durationis. et sic non est inconue-
niens q̄ aliqua que sunt essentialiter magis p̄-
fecta sunt minus perfecta quo ad durationem.
Et hoc contingit ex eo. quia perfectiones rerū
sunt distribute in reb⁹. sic q̄ quandoq̄ res mi-
nus perfecta habet aliquod accidens quod nō
habet res magis perfecta. Sicut homo essen-
tialiter ē dignior equo. tamen in portando pon-
dus equus est dignior homie. per hoc ergo di-
cendum q̄ celum est dignius animatis quibul-
dam quo ad durationē. non autē q̄ ad essentiā.

Arguitur. In octauo phisicorū determinatur
de primo motore. scz prim⁹ motor ē dignior q̄
aia simpliciter. ergo octau⁹ liber phisicorū ē adhuc
p̄ferēd⁹. Dicendū q̄ prim⁹ motor et aia alic⁹
aiati p̄t cōpari duplr. Uno mō q̄tū ad eorū
essentiā et substantiā. ⁊ sic prim⁹ motor ē digni-
or aia. ⁊ sic determinat d̄ prio motore in libris
metaphisicalib⁹. ⁊ nō in libro phisicorū. ⁊ sic bñ
sequitur q̄ libri metaphisicales sunt digniores
scia de aia. Alio mō cōparat prim⁹ motor ⁊ aia
alic⁹ aiati q̄tū ad eorū opatōem q̄ ē mor⁹. ⁊ sic
aia alic⁹ aiati ē nobilior fm substantiā q̄ aia
nobil q̄tū ad opatōem. Per hoc ergo dicendū
est ad argumētū q̄ i hoc libro determinat d̄ l̄ ba
aie. scz in octauo phisicorū determinat solū de aia
nobili seu prio motore in ordine ad motū.

Querit. Quō se hnt ad dignitatē ⁊ certitu-
dinē metaphisica. mathematica ⁊ phisica Di-
cēd q̄ si iste scie p̄pēt i dignitate tūc metaphisica

ca est simpliciter dignior ex pte obiecti. qz obie-
ctū suū ē a materia sepatū hz qd hmoi. Deinde
seq̄ p̄phica fm dignitatē subiecti. 7 vltio ma-
thematica. quia p̄phice res sūt digniores ma-
thematicis. Sed de certitudine sic ē dicendum
qz metaphisica est certior fm naturam rei. quia
habet efficacissimū modū demonstrandi ex pri-
mis p̄cipijs. Sz quo ad nos ē maior certitu-
do i mathematica. qz mathematicalia sūt mul-
tū bñ intellectui nostro p̄porcionata. 7 sic faci-
lirer intelligibilia. Est tñ vez qz etiā p̄phica est
notior quo ad nos qz mathematica. qz mathe-
matica nō ē de his que experimur i nobis sicut
p̄phica. Et si querat vtz aliquo mō posset di-
ci qz scia libri de aia sit p̄ponenda oibus alijs
Dicendū qz sic nō tamē absolute. sed solū si ca-
piat p̄cise certitudo quo ad nos. 7 tñ cōingit
certitudo dignitati. tunc p̄t dici qz ista scia est
dignior et certior omnib⁹ alijs. est enī de his q
experimur in nobis. qzuis ergo metaphisica ex-
cedat quo ad dignitatē obiecti. nō tñ simul cū
certitudine quo ad nos

Arguitur. Aristoteles primo posteriorū pō-
nit tres modos certitudis sciaz. ergo male po-
nit hic tm̄ duos. Dicendū duplicat. primo qz
Aristo. p̄mo postero. ponit modos certitudi-
nis qb⁹ vna scia ē certior alia. sed hic ponit mo-
dos dignitatis qb⁹ vna scia est dignior alia et
honorabilior. qz tm̄ modi certitudinis etiā spe-
ctant ad dignitatē sciaz. ideo. Secdo p̄t dici qz
tres modi positi in primo postero. cōprehē-
dunt sub istis duob⁹. qz prim⁹ mod⁹ certitu-
dinis ē qz illa scia ē certior qz cōsiderat qz 7 p̄p̄
quid sil. Secūdus mod⁹ ē qz illa scia ē certior
que ē de nō subiecto. Tercius mod⁹ ē qz illa scia
est certior qz pauciora p̄supponit. Cōprehēdū-
tur ergo prim⁹ et tercius sub secdo mō hic posi-
to scz qz illa scia ē certior qz hz certiorē modum
p̄cedendi. et ergo cōingit in illis sciētis qz cō-
siderant qz et p̄pter quid simul. et que paucio-
ra p̄supponit et secūdus modus coincidit cuz
primo mō. qz scia qz ē de nō subiecto. i. de re mi-
nus cōtracta ad materiā hz dignius subiectū.

videtur autem et

Hic cōsequēter reddit auditores beniuolos o-
stēdendo vtilitatē hui⁹ scie. postqz hoc fecerat
ex dignitate h⁹ scie. Et dicit qz illa scia ē valde
vtilis. qz ē vtilis ad oēs scias. et tm̄ p̄cipue p̄i-
cipaliter et maxie ad cognoscendū scias qz sunt
de aiatis et aialib⁹ quoz p̄ncipiū formale est
aia. cū ergo vniqzqz cognoscat fm suū p̄nci-
piū formale. sic etiā aiata cognoscunt p̄ aiata et

sic valet ista scia ad sciam de animatis.

Arguitur. Vtrū scientia libri de anima va-
leat ad omnem scientiā. Dicendum qz sic. Et
hoc p̄t declarari dupliciter. Uno modo in gene-
rali sic. qz ē q̄litas ipsius aie. cū ergo accūs habz
cognosci p̄ subiectū. sic omis scia hz aliquater
cognosci ex natura aie. qz ē vna cōditio imma-
terialitatis vtriusqz. Itē secdo. Alia ē quodā mō
oia sicut dicitur tercio hui⁹. et sic oia p̄nt cognosci
cognita aia. Alio mō accipiunt scie p̄ticularitē
et sic valet scia de aia ad omnē sciam p̄ticularē
Primo enī valet cognitio de aia ad sciaz p̄hie-
rōnalis que sūt grāmatica. loyca. rhetorica. qz
ille scie sūt de entib⁹ rōnis. sed entia rōnis nō
cognoscūt nisi in ordine ad rōnē. sed rō ē que-
dam potentia anime. ergo p̄ncipiū rōnis est
ipsa aia sicut subiectū accidentis. Secdo valz
ad cognoscendū scias metaphisicales. quia ex
cognitōne aie rōnalis nos assurgim⁹ ad cogno-
scendū immateriales substātiās. Deseruit etiā
ad mathematicā. qz mathematica considerat
formas abstractas a materia fm rōnem. Unde
oportet etiā cognoscere qd sit ratio. et qm̄ ab-
strahit. si debet⁹ intelligere mathematicalia.
Etiā vtz ad cognoscendū p̄phicalia. qz sicut di-
cit Aristo. in textu. qz magna ps p̄hie ē de aiatis
et aialib⁹. 7 etiā de alijs viciis. 7 illorum a-
nimatoz p̄ncipiū formale ē aia. Tercio valet
ad p̄hiā morālē. qz in p̄hiā morali dētermina-
tur de virtutib⁹ diuersis. scz de virtutib⁹ mora-
lib⁹ et intellectualibus. Virtutes autē intelle-
ctuales subiectant in pte intellectiua aie. Sed
morales sūt i pte appetitiua. sic iusticia hz ēē
in volūtate. prudētia i rōne. 7 fortitudo in ira.
scabili. qz ergo nō cognoscat potētias aie nō pōt
debite distinguere illas virtutes abinuicē. Itē
virtutes cōsistūt in medio sicut dēterminat rō. si
ergo nō cognoscat rō vel intellect⁹ nō p̄t cogno-
sci virt⁹ morales. Unē necessariū ē ad cognoscē-
dū virtutes morales cognoscere sciam de aia
naturam anime et eius potentias.

Arguitur. Ex isto sequeretur qz scientia libri
de anima esset de numero bonoz vtilium. quia
ordinatur ad habendū alias scientias modo
illud dicitur vtile qd ordinatur in alterum. Di-
cendū qz dupl̄r aliq̄ scia dicitur honorabilis. Uno
mō formaliter et finaliter sil. et sic scia honora-
bilis nō ordinat⁹ ad alias scias. et hoc mō soluz
metaphisica i lumine naturali ē honorabilis. qz
est p̄cipue scia nō ordinata ad aliā. Alio modo
aliqua scia dicitur honorabilis formaliter tm̄. qz
scz habz in se formā honesti ex eo qz p̄pter se ap-
petit. licet in aliam sciam ordinet⁹. 7 sic ista scia

De Anima

etiā est honorabilis. quia habet intra se vñ ap-
petitur. etiam si non ordinetur ad alias scienti-
as. Similiter prius dictum fuit in loyca.

Inquirimus autem

Postq̄ posuit primā p̄tē p̄hemij in qua reddi-
dit auditores beniuolos. Sic cōsequenter po-
nit secūda p̄tē p̄hemij in qua reddit auditores
vocales. Dicitur enī auditores vocales. q̄a
sunt apti ad capiendū doctrinā. Auditor enim
faciliter capit doctrinā q̄ sibi p̄ponit. oñdit er-
go ordinē p̄cedēdi in ista scia. Et dicit q̄ vult
istū ordinē seruare q̄ primo vult determinare de
aia q̄tū ad ei⁹ essentia et substātiā. et hoc i pri-
mo libro facit fm̄ opinionē antiquoz et in p̄n-
cipio secūdi fm̄ veritatē et opinionē p̄p̄riā. De-
inde dicit q̄ velit inquirere q̄ accidunt circa a-
nimā q̄les sunt potentie et passiones aie. q̄ pas-
siones sunt in duplici differētia. q̄ quedā sunt
cōmunes aie et corpi sicut sunt potentie aie ve-
getatiue et sensitiue. q̄dā sunt p̄p̄rie ipi aie que
sunt potentie intellectiue quales sunt intellect⁹
et voluntas. Determinat ergo primo de illis q̄
cōueniūt aie et corpi simul. sicut ille q̄ sunt cō-
munes homini et alijs aialibus. et que sunt cō-
muniōres ideo prius determinat de eis.

Arguit. In scientijs est p̄cedēdi a nobis
notioribus. sed talia sunt accidentia. ergo pri-
us determinare deberet de accidentibus ani-
me anq̄ determinat de substātia aie. Dicēdū
q̄ duplex est p̄cessus. nā quedā est quo ad nos
qui non est scientialis. et sic p̄t p̄cedi ab effecti-
bus ad causas. q̄ effectus sunt nobis notiores
causis. Alius est p̄cessus quo ad naturā et scie-
ntialis. et sic substātia est an accidens. q̄ substā-
tia est causa accidentis. scientifice ergo p̄cedit a
causa ad effectū. q̄ demonstratio p̄pter q̄d q̄ ge-
nerat scientiā p̄cedit a causa ad effectū. vt patet
primo postero. per hoc ergo dicēdū est ad argu-
mentū q̄ cū in isto libro tradit scia de aia. p̄ce-
dēdi e a substātia aie ad eius accidentia

Arguitur. In isto textu dicit Aresto. q̄ vult
determinare de natura et substātia aie. sed sub-
stantia et natura sunt idem. ergo hic est super-
fluitas. Dicēdū q̄ natura et substantia sunt
idem fm̄ rem. q̄ natura est idē q̄ species rei fm̄
q̄ dicit Boe. q̄ natura ē informans vnāquāq̄
rēm specifica differētia. et sic substantia est etiā
natura. differunt tñ fm̄ rōnem. q̄ dicit substā-
tia absolute. natura vero relatiue. q̄ essentia rei
absolute accepta dicit substātia. sed talis essen-
tia ad opationes cōpata vocat natura. sic etiā
est de aia. q̄ nā d̄ substantia inq̄tum dat esse

absolute corpi. Sed dicit natura fm̄ q̄ ē p̄m
cipiū opationū vitaliū. et hoc est q̄d dicit. ij.
phicoz. q̄ natura ē p̄cipiū mouēdi et q̄scēdi

Omniū autem

Hic ponitur terciā pars p̄hemij in qua reddit
auditores attentos. et hoc facit oñdendo diffi-
cultatem hui⁹ scientie q̄ oportet in re difficili
maiore facere attentōne. Et primo p̄ponit hoc
dicens q̄ accipe aliquā fidem. i. aliquā certitu-
dinē de ipsa aia est omnino. i. p̄fecte et penitus
difficilimoz id est valde difficile. Deinde i spe-
ciali ponit difficultatē. Primo q̄tum ad co-
gnitionem substātie. Secdo quātū ad cognitio-
nem accidentiū et passionum aie ibi. Dubita-
tionem an̄t habent. Circa primū primo ponit
difficultatem quātū ad modum diffiniēdi
Secdo q̄tum ad ea que ingreditur diffini-
tionem ibi. Primū an̄t fortassis. Circa primū
dicit q̄ difficile ē cognoscere quō debet inuesti-
gari diffinitio aie. et circa hoc primo ē dubiuz
Utrū sit vna via inuestigandi q̄ditatē aie cum
via inuestigandi diffinitiones et q̄ditates alia-
rū rez. Et arguit ad hoc Aresto. q̄ sic. Et ponit
duas rōnes. quaz prima ē. De quibus est vna
questio de illis est vna inuestigatio. sed de q̄di-
tate aie et aliaz rez est vna questio. q̄ vndiq̄
querit quid est. ergo erit vn⁹ mod⁹ inuestigan-
di omnes diffinitiones. Secda rō est. q̄ sicut ē
vna via cognoscendi oim p̄p̄rioz accidentium
scz demonstratio. sic etiā videt q̄ oim substan-
tiarū sit vna via cognoscendi q̄ditates earum
passiones enī indifferenter inuestigantur p̄ de-
monstrationem. ergo etiā q̄libet q̄ditas debet i-
uestigari p̄ vnā viā. Dicit an̄t Aresto. in textu.
q̄ fortassis ē vna via. q̄ licet diffinitio aie inue-
stigat via diuisionis. vt docet in scdo hui⁹. sic
etiā diffinitiones aliaz substantiarū debēt in-
uestigari. tñ partes posite in diffinitōne substā-
tiarū loquēdo de toto aiato insunt intrinsece dif-
finito. tamen differenter. quia per materiam et
formam phisice. loyce per genus et differētiā
sed partes posite in diffinitōne anime. nō ha-
bent se intrinsece ad diffinitum. sed habent se
sicut additamentum. quia anima diffinitur p̄
corpus. et corpus est extra intellectum anime.

Si autem est vna

Hic remouet Aresto. aliaz dubitationē. Et di-
cit. si sit vna via ad inuestigandum diffinitōne
aie et aliarū substantiarū tunc est magna diffi-
cultas que sit illa via inuestigandi p̄ quam ille
diffinitōes inuestigant. an illa sit via demōstra-

tionis. sicut dicit Ipoctas an sit via diuisionis
sicut dicit Plato. vlt sit aliqua alia videlicet co-
positiois qua ponit Aresto. ij. posterio. vbi dicitur
q' diffinitioes substantiarum inuestigantur p via
diuisionis no syllogistica et compositionis. et
bet tñ noian a termino. et ergo non noiat via
diuisionis et compositionis

Queritur. Quare ponit hic Aresto. tñ du-
os modos inuestigandi ipm qd qd est cum ta-
men plures sint Dicendum q' ideo. quia iste
due opinioniones fuerunt tpe Aristotelis magis
famosae quaz vna fuit ab Ipoctate posita qua
etiam tangit Aresto. ij. posterio. improbando
eam. Alia fuit opinio Platonis. q' dicit q' qui-
ditates essent inuestigande p viam diuisionis
syllogisticae. Sed Aresto. etiam ponit q' diffinitio
per via diuisionis inuestigari debet sed no syllo-
gisticae sicut dicit Plato. et illa via diuisionis
coincidit cu via compositionis. q' in principio
genera diuidit vt in fine componatur in diffi-
nitione ill' diffiniti. cui' diffinitio inquirebat

Arguitur. Scientia de aia e certissima. ergo
aia est facilis cognitionis. q' difficilima sut in
certa. Dicendum q' aia accipitur dupliciter.
Uno mo q' ad qd est. et q' ad opatio-
nes et potentias que sunt principia talium ope-
rationu. et sic cognitio de aia e certissima. imo
scia de aia est de his que experimur in nobis. q'z
aliquis facilliter cognoscit in se habere visu a u-
ditum vel tactu. Alio mo accipit aia q' ad
quid est. et sic cognitio de aia est difficilima. Et
hoc p' facilliter patere ex signo. q' antiqui phi-
losofi habebat multas opinioniones de natura aie. quia
non potuerunt in eius cognitione venire.

Sed tunc querit quare cognitio de aia quo-
ad quid est. est ita difficilis. Circa ista questio-
nem scias q' ex duab' causis contingit aliqd dif-
ficilis esse cognitionis. Primo ex pte rei cogno-
scibilis que est fm se imperfecta et repressa natu-
re non potens mouere intellectu. neq' sensum. et
sic materia prima. motus. relationes. et sex vlti-
ma predicamenta sunt difficilis cognitionis.
Alio modo aliquid est difficilis cognitionis ex
parte ipi' intellectus. q'z scilicet intellectus e imper-
fectus no potens tendere in cognitione alicui'
perfecti cognoscibilis. Et eo modo de' et substā-
tie separe sunt difficilis cognitionis q' si excedē-
tes. p' portione nostri intellectus. Et sile e de vi-
su. q'z aliqd dicitur difficiliter visibile ex pte visibi-
lis sicut tenebrorum et obscuru. Alio mo aliqd
dicitur difficiliter visibile. ex pte videntis et sic
lumen solis est difficiliter visibile. Intendebat
ergo questio querere an difficultas ipius anie

pueniat ex natura ipius aie. vlt ex natura ipius
intellectus. Tunc videtur q' aia capitur dupli-
citer. Uno mo p aia vegetatiua et sensitiua. et
sic aia est difficilis cognitionis ex parte anime
q'z ille aie sunt nimiu immerse materie. et ideo
q'z est ex pte aiaz difficiliter cognoscuntur
et ideo in arboze porphiriana insensibile e dif-
ferentia aie vegetatiue. q'z non poterat imponi
differentia affirmatiua per se cognoscibilis. A-
lio mo accipit aia p aia ronali. et sic adhuc
capitur dupliciter. Uno modo vt pars toti-
us hois. et ex illa pte habet aliquid imperfec-
tionis. et tunc est difficilis cognitionis etiam fm
se ppter sua imperfectionem. Alio mo vt est ac-
sepabilis a corpe. et sic est difficiliter cognoscabi-
lis ex parte intellectus nostri. habet eni vt sic p-
portione cum substantijs separetis. sicut eni sub-
stantie separe sunt difficiliter cognoscibiles ex
eo q' excedit nostru intellectu. sicut etiam aia ronali

Arguitur. Hoc cognoscitur maxime ab aliq'
potentia qd est pns illi potentie. sed aia nostra
est pns intellectui. ergo intellectus maxime co-
gnoscit aiam. et p consequens aia est maxime co-
gnoscibilis. Dicendum q' dupliciter aliqd e p-
sens intellectui. Uno mo fm esse nature et rea-
le. et hoc contingit tripliciter. Uno mo quia est
subiectu intellectus. et sic aia ronalis est maxie
pns intellectui. q'z ipa est subiectum ipius in-
tellectus. et intellectus est potentia anime. Alio
modo aliquid est presens intellectui. q'z est ha-
bitus intellectus. et sic scientia est maxime pns
intellectui. q'z scientia est in intellectu. Tercio
aliquid dicit pns intellectui. q'z est opatio et
actus eius. et sic intelligere est maxime pns in-
tellectui. Sed dicendum est q' hoc qd istis mo-
dis est pns alicui potentie non est maxime co-
gnoscibile ab ea. Alio modo aliquid dicit pns
fm esse. p' portionalitatis et obiectaliter. et sic
obiectum est pns ipi potentie. Et qd sic e pns
ipi potentie maxime cognoscit a tali potentia.
sic aut quiditas rei materialis est maxime pns
ipi intellectui. q'z est eius obiectum. Et simile e
de visu. q'z id qd est maxime realiter pns visu
non est maxime cognoscibile a visu. sicut est pu-
pilla oculi. sed qd e maxime pns obiectiue hoc
maxime cognoscitur a visu sicut color.

Adhuc aute habet

Postq' Aresto. mouit difficultatem de modo i-
quirendi diffinitionem anime. Dic primo mo-
net dubitationem circa diffinitionem in se. et se-
cundo q' ad ea que ingrediuntur diffinitio-
ne. Circa primum dicit q' h'z mltas dubitatioes

(A. 13 p. 4. f. 14. n. 23)

querere de principiis aie. cū enī sciāre monstra
passiones de subiecto p̄ principia. necesse est
tali sciā cognoscere p̄ncipia subiecti. cūz ḡ aia
est h̄ subiectus necesse est inq̄rere de p̄ncipiis
eius. nec p̄r dīca q̄ oīm sint eadē p̄ncipia. qz
sunt alia p̄ncipia numeroz et alia planoz. qz
p̄ncipiuz numeroz est vnitas. et p̄ncipium
planoz est punctus

Arguit. Est vnū principiu oīm reruz scz
deus. Dicendū q̄ deus ē principiu effecti
uum oīm rez. et hoc ē ver. Aristo. autē hic lo
quitur de p̄ncipiis formalibus et intrinsecis
et illa sunt diuersa in diuersis. quia ab illis p̄
cipiis res habent distinctionem specificam. sed
manifestum est q̄ multe res ab inuicem distin
guuntur.

Primum autem for

Hic cōsequenter mouet dubitationē de aia q̄
tū ad ea que ingrediuntur diffinitōez. et primo
q̄stuz ad genus. Secōdo q̄stuz ad dīnas. Et di
cit q̄ difficile est cognoscere i quo genere sit aia
scz principali. Sunt autē genera principalia
substantia. quantitas et. et ideo ista difficultas
respicit animā fm q̄ est totū diffinibile qz dif
finitō ē daf p̄ genus et dīnas.

Querit. In quo genere est anima. Dicē
dum q̄ dupliciter aliqd est i genere. Uno mō
directe p̄ se. qz est genus vel species alicui⁹ ge
neris principalis. et sic aia non est in aliquo ge
nere. necesse est enī genus vel speciem esse vni
uersale. sed de rōe v̄s est esse quoddā totū. mō
aia non est totuz sed est pars. ergo non est gen⁹
vel species. Alio modo aliquid est in genere re
ductiue. quia reducit ad genus illud. et sic aia
est in predicamento substantie. quia reducit ad
idē genus cū toto. scz cū corpe aiato. Et ad hoc
denotanduz Aristo. dicit i tex. Et fortassis au
tē necessariū est et scz q̄ aia non est directe et p̄
se in aliquo p̄dicamēto.

Adhuc autem utz

Hic mouet dubitationem circa dīnas ipsius
anime. supposito enī q̄ etiam sit de genere sub
stantie adhuc est difficultas an pertineat ad ge
nus actus. v̄ ad genus potentie. Diuiditur ei
quodlibet genus principale per actum et pote
tiam. Potest ergo supposito q̄ anima sit de ge
nere substantie dubitari an sit actus vel poten
tia. Et addit Aristo. q̄ dicere animā in actu eē
et in potentia non parum differt. quia actus et
potentia non parum differunt. Istam autem

Dubitationē soluit Aristo. in secōdo hui⁹ p̄bādo
q̄ aia sit act⁹ corpis et corp⁹ ē in pōna ad aiam
Dis ei forma est act⁹ materie. Et ē manifestuz
q̄ aia est forma corpis. ergo aia est act⁹ eius

Queritur. Utz actus et potentia multum
differant. Dicendū q̄ sic. cuius ratio est qz
illa multū differunt que habent oppositas ra
tiones. sed actus et potentia sunt huiusmodi
ergo. et. Minor patet quia ratio potentie est
recipere esse Sed ratio act⁹ est dare esse. modo
dare esse et recipere esse sunt opposita ergo mul
tū differunt.

Arguitur. Actus et potentia nō differūt. er
go nō multum differūt. An̄s probat. quia illa
differunt que habent diuersam ratōnem specifi
cā videlz que cōtinent sub eodē genere sed a cr⁹
et potentia non dīnt specificē. sed genericē.

Dicendū q̄ differre capitur duplicat. Uno mō
pprie. et sic differre est ab alio distingui dīna
aliqua et qz dīna solū p̄tinet sub aliquo genere
ideo solū illa differunt q̄ sub eodē genere sunt.

Et sic sole spēs differūt. Alio mō capif differre
improprie et generaliter. put idē est q̄ diuersū
esse. et sic dicim⁹ bñ q̄ illa differūt q̄ in nullo cō
ueniūt scz vnuoce. et sic dicim⁹ q̄ p̄dicamēta dīnt
ab inuicē. i. diuersitatē h̄nt. nō q̄ includāt dif
ferētiā aliq̄s. Silt est intelligēdū q̄ act⁹ et po
tentia dīnt. i. distinctōz vel diuersitatē habent

Līca qd sciēd q̄ isti q̄tuor termi distinctō. di
uersitas. dīna. et p̄tetas. h̄nt lesicut magis cōe
tunt cōe. Et hoc h̄ pprie capiant. qz distinc
tio dicit q̄cunqz nō ydempnitatē aliquoz siue
sit realis siue rōis. et sic dicim⁹ q̄ sup̄ et infer⁹
sunt distincta vt aial et hō. qz sunt alia fm rōz

Diuersitas autē reales dicit distinctōem. et sic
licet homo et aial sint distincta tū nullo modo
p̄r dīca diuersa Sed p̄dicamēta dicuntur p̄ria
diuersa qz sunt realiter ab inuicē distincta Dīna
ā significat diuersitatē duaz spēz sub vno ge
nere. et sic addit dīna sup diuersitatē distinctōz
specificā Ergo pprie loq̄ndo p̄dicamēta nō dif
ferūt. sed sunt diuersa. Cōtrarietas autē signi
ficat dīnam duaz speciez repugnantius. et sic
cōtrarietas addit supra dīnam repugnantiam
et ideo nō oēs spēs sunt contrarie sed solū spēs
repugnantes Un̄ patet q̄ vbi cunqz est p̄trarie
tas. ibi est dīna diuersitas et distinctō. sed nō
ecōtra. qz alibi est distinctio vbi nō est diuersi
tas sic p̄z in superiori et inferiori. Alibi ē diuer
sitas absqz dīna sic p̄z i p̄dicamētis Alibi ē dif
ferētia absqz cōtrarietate sic in specieb⁹ p̄dicamē
ti substantie. Alibi sunt oia ista simul sicut p̄z
in formis de sciā specie q̄lītatis. vt albū nigrū.

*S. p̄no
hui⁹ p̄bādo
de
q̄m b*

Arguitur. Qualiscūq; accipiat differre actus et potentia non differunt. probatur quia actus et potentia in multis coincidunt quia anima est in actu et in potentia. In actu scilicet ad corpus. quia est actus corporis. et est in potentia ad scientias. Sic superficies est in actu ad parietem et est in potentia ad colores.

Domini quod actus et potentia capiuntur dupliciter. Uno modo simpliciter et absolute et cum perfectione. sic quod inveniatur actus sine potentia et potentia sine actu. et sic valde multum dicuntur et diuersa sunt. quia tunc actus est essentia diuina in qua nulla est potentia. ut deus qui est ens perfectissimum hinc in se omnes plenitudines perfectionis. Et est potentia in qua nullus est actus. sic materia prima secundum se accepta que est ens imperfectissimum. Alio modo capiuntur actus et potentia secundum quod sic inveniuntur in alijs creaturis. quia in omnibus alijs creaturis reperitur aliquid de actu et aliquid de potentia. Et sic actus et potentia adhuc potest capi dupliciter. Uno modo secundum quod referuntur ad idem secundum idem et sic inter multum differunt. quia nihil idem est in actu et in potentia respectu eiusdem. sed solus respectu diuersorum. Et sic est de argumento tacto. quia si anima referatur ad corpus tunc est actus. Si autem referatur ad species intelligibilem et ad sua accidentia tunc est in potentia. Alio modo referuntur ad idem secundum diuersa. et sic bene potest coincidere quia bene potest idem esse in actu respectu unius et in potentia respectu alterius. Et hoc est quod alij dicunt quod actus et potentia bene conueniunt materialiter in eodem sed non formaliter.

Arguitur Contra Illa que non differunt sunt idem. sed deus et materia prima non differunt. ergo sunt idem. Sed deus est purus actus et materia prima est pura potentia. ergo actus et potentia non differunt. Maior patet per locum ab oppositis. Minor probatur. quia non habent aliquam differentiam. Dicendum quod consequentia est neganda. quia maior est falsa. non enim verum est quod quecumque non differunt sunt idem capiendo differre proprie. quia idem et differens non opponuntur. sed idem et diuersum. unde bene sequitur quod si aliqua non sunt diuersa. ergo sunt idem. per locum ab oppositis negatiue. et sic arguendo minor est falsa. quia deus et materia prima sunt multum diuersa licet proprie non differant.

Arguitur. Quecumque habent eandem proprietatem illa sunt eadem. sed deus et materia prima habent eandem proprietatem. ergo sunt idem. Minor patet. quia simplicitas conuenit deo et etiam materie prime. Dicendum quod duplex est simplicitas. Quaedam que est per negationem compositionis. et illa est que conuenit deo. quia quous in deo sunt omnes perfectiones rerum. tamen in deo tales perfectiones non faciunt

compositionem sicut in alijs. quia omnia que dicuntur de deo sunt eadem cum deo. quia sunt essentialia ipsius dei. ut deus est iustus. bonus etc. Alio modo aliquid dicitur simplex et opposito scilicet per negationem perfectionis. scilicet quod est sine omni perfectione. quia ipsius secundum se acceptum nullam habet in se perfectionem. et sic materia prima dicitur simplex. Patet igitur quod simplicitas non est una que conuenit deo et materie prime. immo est perfectio equiuocata secundum quod conuenit deo et materie prime.

Arguitur. Ex illis que maxime differunt non potest fieri unum. Sed ex actu et potentia fit unum simpliciter. ergo non multum differunt. quia ex materia et forma componitur totum compositum ut homo ex anima et corpore. Domini ad maiorem quod duplicat ex aliquibus potest fieri unum. Uno modo sic quod unum transeat in naturam alterius et sic est quod illa que differunt multum non possunt fieri unum. quia postquam sunt facta unum. tunc non differunt. Alio modo potest intelligi quod ex duobus fit unum tertium distinctum ab utroque. et sic maior est falsa. et sic ex materia et forma fit unum. quia aliquid tertium componitur ex eis non sic quod unum mutetur in aliud. et sic adhuc manet distinctio actus et potentie. quia actus non fit potentia nec e contra. Exempli gratia. Ex anima que est actus et ex corpore quod est potentia fit homo non tamen anima fit corpus. nec corpus anima et sic inter se multum dicuntur anima et corpus quous ex eis fiat unum tertium. Et sic patet quod componendo actum et potentiam inter se tunc multum dicuntur. sed componendo ea ad tertium quod ex eis componitur non multum differunt.

Considerandum autem

Hic mouet dubitationem de anima secundum quod est totum potentiale. Et dicit quod dubium est de anima an sit tribilis localiter et subiectaliter diuisibilis sicut dicit Plato. quia Plato posuit in uno homine quatuor animas differentes loco et subiecto. scilicet animam rationalem quam ponebat in cerebro. Locusticam quam ponebat in corde. Nutritiuam quam ponebat in epate. Et generatiuam quam ponebat in genitalibus. Et quia iste animus essent in diuersis subiectis et locis sic distingueret loco et subiecto. Est tamen dicendum quod anima non sit diuersa in diuersis subiectis si sit in eodem homine. Et ista est intentio Aristotelis ut probat multipliciter quod est tamen una in uno corpore hinc tamen diuersas potentias. Et sic anima est diuisibilis non in partes quantitativas nisi si forsan per accens in animalibus imperfectis. Sed per se in partibus subiectiuas scilicet in speciebus. Dicitur enim sic anima

ma in vegetatiua sensitua et intellectua. Et i
pres pncipuas scz in diuersas potēcias. de qb
psequitur Aresto. in scdo et tertio hui⁹

Utrum sit similis

Hic ponit dubitationem de aia scdm q̄ e totū
vle. Et dubitatio stat in hoc. Utrū ois aia sit
eiusdē sp̄ci. cū oī aia vel nō. Si nō sit ois aia
eiusdē sp̄ci. est q̄stio. An aie drant genere vel
specie. Et addit Aresto. q̄ ista q̄stio non hēbat
locū apud antiquos qz ipsi solū loq̄bant de aia
rōnali. Dicebant em opa in alijs aiatis fieri a
natura. Et si loq̄mur de illa tunc manifestū est
qz ois aia est eiusdē sp̄ci. Dicebant em opatō
nes in alijs uinentibus. pcedere a natura. et nō
ab aia qd Aresto. satis reprobat in scdo hui⁹
pbādo qz opa aie vegetatiue sunt ab aia.

Queritur Utrū ois aia sit eiusdē sp̄ci cū
q̄libet aia. Ddm qz sp̄s capif duplr. Uno mō
pprie. et sic species est qdā vle et totū. et sic aia
nō est species qz est ps et nulla ps est sp̄s. Alio
mō accipit sp̄s p̄munitē fm q̄ illud dr̄ spe/
cies qd est sub alio specialiter p̄tenti. et sic p̄ti/
bus substantiarū tam essentialib⁹ q̄ integrali/
bus reperitur sp̄s. Et sic distinguēdū est de aia
qz vel anima accipitur p̄ aia humana tm̄. et sic
oīs aie sunt eiusdē sp̄ci. Vel accipit p̄munitē
p̄tē se extendit ad aiam vegetatiua et sensitua
et sic omnes aie sunt eiusdē sp̄ci subalterne. et
nō eiusdē sp̄ci specialissime. Quod sic pbaf.
qz omnis species sumit a forma rei. si ergo ois
aia in oibus aiatis esset eiusdē sp̄ci. sequeretur qz
omnia animata essent eiusdē sp̄ci qd est ma/
nifeste falsum. ergo illud ex quo sequitur. Ex eodē
ia pbatur qz aie rōnales sunt eiusdē sp̄ci. cum
hō sit species specialissima

Formitandū autē.

Hic consequēter mouet vnam dubitationem
circa vnitatē diffinitionis anime. Ex quo enīz
Arestoteles in textu p̄cedenti dixit qz sunt mul/
te aie et nō vni⁹ sp̄ci. sic incidit talis dubita/
tio. Utrū sit danda vna p̄munitē diffinitio aie
q̄ scz p̄ueniat ydee aie sicut fm platonē est dāda
vna cōis diffinitio aialis q̄ p̄ueniat ydee aialis
Aut sunt dande diuersē diffinitiones p̄ diuer/
sis aiabus. sicut etiā in aiali est alia ratio canis
alia ratio hoīs. et alia rō rei. i. celi qd dicebant
antiqui aiatum. Quia rō aialis fm vni⁹ qd
animal est altera et altera. Et arguit Aresto/
les contra h̄mā prem scz qz non est dabilis vna
cōis diffinitio q̄ cōueniat ydee aie. qz al⁹ vleni/
hil ē aut posteri⁹ suis singularib⁹. et nō solū hoc

est fm̄ de aiali sed de q̄cunqz alio vli.

Queritur. Quare Aresto. mouet istā dubi/
tationē circa vnitatē diffinitionis aie. Dicē
dū qz p̄pter diuersas opiniones de diffinitioni/
bus. Aliqui em opinati sunt qz diffinitiones
rerū dantur de ydeis sepatis. et illa fuit opinio
Platonicoz q̄ ponebant vniuersalia sepata p̄
se subsistentia extra oēm intellectū. et qz diffini/
tiones rerū darent de talib⁹ ydeis. Exempligrā
Quā diffinitur hō. hō est animal rōnale. tūc ra/
lis diffinitio p̄uenit ydee sepate et non homini
fm̄ qz est in singularib⁹. Et fm̄ istā opinionem
est danda vna p̄munitē diffinitio aie p̄ueniens
ydee aie et nō singularibus. fuerūt etiā aliqui
h̄ntes oppositā opinionē scz pictagorici q̄ dice/
batur naturales et dixerunt qz nō essent substā/
tie vles. sed solū p̄culares. et sic fm̄ illos nō ē
dāda vna cōis diffinitio aie. sed cuiuslibet alia
et alia. Aresto. aut tenet mediū scz qz est danda
vna communis diffinitio de aia nō qz illa p̄ue/
niat ydee anime sicut posuit plato. sed qz etiam
illa diffinitio conueniat singulari animalib⁹ si
cut patet in .ij. huius. qz illa diffinitio anime con/
uenit sic anime in cōmuni qz etiā est vera de p̄ti/
cularibus animalib⁹.

Arguitur Aresto. ponit vna cōmune diffini/
tionē anime. ergo male dicit qz nō est dāda vna
cōis diffinitio aie. Dicendū qz duplr̄ de aliq̄
p̄tē dari diffinitio in cōi. Uno mō sic qz conueni/
at soli tali cōi et sic nō est dāda vna cōis diffini/
tio de aliq̄ re. quo mō voluit plato dare diffini/
tionē cōem. Alio mō sic qz talis diffinitio non
solū p̄ueniat illi cōi sed etiā singulari contentis
sub ipso et sic Arestoteles dat communem diffi/
nitionem de anima.

Queritur. Quō est soluenda questio Ar.
in textu. an sit danda cōis diffinitio aie an non.
Ddm qz nec sic nec sic. qz nō est danda cōis
diffinitio q̄ conueniat ydee tm̄. nec ē danda dif/
finitio q̄ conueniat singulari animalib⁹ tm̄. Sed ē
danda vna cōis diffinitio anime q̄ cōuenit sin/
gulari animalibus. et etiā anime in cōi. Et sic dif/
finitio anime data ab Arestotele dicitur de aia
in cōi et cum hoc conuenit singulari animalibus
Simile ē de diffinitione hoīs qz ista diffinitio
animal rōnale conuenit hōi in cōi. et singulari ho/
minib⁹ p̄cularib⁹. et ad hoc ostendendū qz nō
p̄tē dari vna cōis diffinitio anime q̄ conueniat
ydee tm̄. Aresto. ponit istā autoritatē. Animal
vle nihil ē aut posteri⁹ suis singularib⁹. qz qd
nihil ē nō p̄tē diffiniri.

Arguitur. Ule aliquid est. ergo male dr̄ qz
vle nihil est. Ans p̄z. qz de nihilo nō ē scientia.

Sed de vlt est scientia. ergo etc. Etia vlt habet
diffinitione et essentia ergo aliquid est. Di-
cendū q̄ ista p̄positio posita ab Aresto. in textū
est disiunctiua ad cui⁹ veritatē sufficit vnā p̄tē
esse verā. Vult ergo Aresto. in ista autoritate
q̄ al vlt nihil est fm̄ mētē platonis qui posuit
vltia esse ydeas sepatas a singularibus. Aut fm̄
veritatē et peripatericos vlt aliquid est. sed po-
ster⁹ suis singularib⁹. q̄ vlt abstrahit a singu-
laribus. id̄ necesse ē q̄ sit poster⁹ illis a quibus
abstrahit. et sic scda ps est vlt.

Queritur. Ex quot motibus fuit plato mo-
tus ad ponēdum ydeas sepatas. Ddm q̄ ex
duobus. Primū fuit p̄pter generationē rerum
naturalū. Et p̄t sic sumi ratio. O p̄ter genera-
tiones resolui in vnā causā p̄ctua seo p̄ticula-
ria nō sunt p̄ctua. ergo op̄ter fieri resolutiones
in aliā cām q̄ sit p̄ctua. et q̄ cā est silis effectui
suo. id̄ op̄t q̄ illa cā sit ydea vel p̄ctua silirudo
rerū generatar. et sic necesse erit ponere ydeas
sepatas scdm̄ motiū fuit ad saluandū sciaz
de rebus naturalib⁹. Et p̄t sic formari rō. Scie-
tia est vltū. sed illa que sunt a p̄te rei materie cō-
iuncta sunt singularia. ergo o3 extra singularia
ponere vltia. de quib⁹ vltib⁹ dant passiones fm̄
necessitatē. et sic op̄ter ponere ydeas vles extra
singularia. Et ad ista argumenta est dicendū.
Et primo ad primū dicendū q̄ dicit cā vniuer-
salis et p̄ctularis. Lā em̄ vniuersalis nō ē silis
fm̄ sp̄m̄ suo effectui. Nō ergo op̄t ponere yde-
as in causis vniuersalib⁹ q̄ sit specificē simili-
tudines rerū sicut plato posuit. h̄t tñ iste res
generare aliquā cām p̄ctua. sed illa cā non est
ydea rerū generatarū sed est motus celi. et aia
nobis q̄ aia nobilis h̄t in se silitudinē rerū ge-
neratarū quā nō o3 esse sililē reb⁹ fm̄ sp̄ciem.
sed fm̄ p̄portionē. eo mō quo potentia cogno-
scens sui obiectū ē silis obiecto. Et quis om-
nia ista inferiora habeant ydeas existētes in mē-
te diuina et aia nobili. n̄ tñ h̄t iste res p̄ ydeas
p̄ se existentes sicut dicit plato que sunt rerum
naturalū specificē silitudines de quib⁹ darent
tur diffinitiones. q̄ ydee in mente diuina sunt
ipsemet deus et ydee in animab⁹ nobilib⁹ sunt
accidentia. sed nō h̄t specificam silitudinē ad
singularia. Ad scdm̄ motiū est dicendū q̄ sci-
entia que est de vltibus nō ē de vltibus p̄ se extra
singularia subsistentibus sed de vltibus fm̄ q̄
etia sunt in rebus ipsis. q̄ tales passiones rea-
les nō p̄ueniunt nisi vltibus fm̄ q̄ sunt in sin-
gularibus sic tñ q̄ essentialiter p̄ueniunt vltib⁹
et ex p̄sequenti p̄ctularibus. Sicut patet de nisi
bili qd̄ licet p̄ueniat homini nō tñ p̄uenit hōi

sepato extra singularia. h̄ homini qui est in sin-
gularibus. Nec est verum q̄ o3 omne vltitatem
esse p̄ separationē a materia q̄ materia potest etia
capi vniuersaliter. vt d̄. vij. metaphisice

Arguitur. Vides q̄ nullū sit vniuersale. ergo
vltima ps p̄positionis est falsa. An̄ p̄bas. q̄
oē qd̄ est. est singulare et vnū numero. Ddm
q̄ singulare et vnū numero p̄t capi dupl̄. Vno
mō accipit singulare p̄ singulari p̄ se. Et d̄: sin-
gulare p̄ se qd̄ ex sua p̄pria rōne aut significatō-
ne includit singularitatē sicut Sortes vel ma-
teria Sortis. Alio mō d̄: aliquid singulare p̄
alterū. q̄ sc̄ est singulare p̄ h̄ q̄ est in alio. Et ē
qd̄ ex sua p̄pria rōne vel significatōne nō iclu-
dit singularitatē. Tunc dicendū q̄ si singulare
capiat p̄mo mō tūc an̄ ē falsū. sc̄ q̄ omne qd̄
est a p̄te rei est singulare. q̄ nō oia sunt singula-
ria p̄ se. sed queda p̄ alterū. Si aut̄ capis singu-
lare sc̄do mō. put se extendit ad singulare p̄ se et
p̄ alterū. tūc an̄ est fm̄. q̄ omne qd̄ est a parte
rei vel est singulare p̄ se vel p̄ alterū. Iuxta qd̄
sciendū q̄ in aliquo indiuiduo substantiali p̄nt
multa p̄siderari. Exēpligrā. vt in Sorte p̄mo
p̄sideratur materia Sortis. tñ Sortes. Ter-
tio anima Sortis. Quarto humanitas Sortis
Quinto albedo Sortis. Ista sic se habent
q̄ duo ex eis sunt singularia p̄ se sc̄licet materia
Sortis et Sortes. q̄ in sua natura includūt
singularitatē intrinsecam. Sortes em̄ includit
hanc materiā p̄ quā est singulare. Sed tñ vlti-
ma sc̄ anima Sortis. humanitas Sortis.
et albedo Sortis. sunt singularia p̄ alterū quia
p̄ Sortē et nō p̄ se.

Arguitur. Ergo adhuc nō ē aliqd̄ vltē a p̄te
rei. quia omne qd̄ est. est singulare p̄ se vel p̄ al-
terū. Dicendū q̄ res accipit dupl̄. Vno mō
p̄ se p̄cepta. et sic vltē p̄p̄issime reperit in rebus.
Alio mō accipit p̄ se ad extra. et sic est distingū-
dum de vniuersali. q̄ vel vltē accipit p̄ vniuer-
sali imp̄fecto quale est vltē in re. Sic em̄ dicit
vniuersale qd̄ nō est de se singulare. et sic vltē sim-
pliciter est a p̄te rei q̄ a p̄te rei est res q̄ de se nō
est singularis. vltē accipit vniuersale p̄ vltē p̄fecto
s. p̄ vltē post rem et sic est fm̄ q̄ vltē nō est a p̄te
rei. Sic em̄ dicit Auicenna. q̄ intellect⁹ ē qui
facit vniuersalitatē in reb⁹. Lūi rō ē q̄ vniuer-
salitas p̄fecta icludit in se duas relatōes q̄s su-
p̄addit nase. Una ē relatio nase ad intellectū
fm̄ quā natura dicitur vna. Alia relatio ē habi-
tudo siue aptitudo ad plura inferiora fm̄ quā
natura dicitur esse in multis aptitudinaliter.
Et illas relationes nunq̄ p̄t h̄re natura nisi q̄n̄
est p̄ intellectū apprehensa. quia natura accep-

ea p̄ intellectū est vna obiectiue apud intellectū et plurificabilis est per multa inferiora. Et quo manifeste dicitur q̄ vniuersalitas est accidens rationis et nō est in p̄dicamento q̄ est ens rationis factū p̄ rationē speculatiuā. Intra illud notādū q̄ dupliciter aliqd̄ dicitur ens rationis. Uno mō q̄ est cōceptū p̄ rationē. et sic res realis p̄ dici ens rōnis. Alio mō aliquid dicitur ens rationis q̄ est factū p̄ rōnem. Et est distinguendū de ratione. aut sit p̄ rationē practica sicut dominus. et hoc iterū p̄ esse reale. Aut sit p̄ rationē speculatiuā. et sic ens rōis nō p̄ esse ens reale. Et per hoc p̄ intelligi qd̄ p̄munitur dicitur intellectus est faciens vltimam in rebus. q̄ intellectus obiectiue accipiens aliquā naturā fundat in tali natura ista accidentia rōnis. Et ex hoc aliquid dicitur vlt̄ qd̄ habet in se accidentia ista. Ex q̄ vlt̄ dicitur q̄ sicut albū est accidēs rei ad extra siue vlt̄ in re. ita vlt̄itas est accidens rōnis ipsius vniuersalis post rē. Ex iā dicitur etiā seq̄tur q̄ idē est p̄dicatū dicitur de multis inferiori. vt Sortes ē hō. plato ē hō. et sic de alijs. q̄ ibi p̄dicatur vt vlt̄ sed vlt̄ est vni. ergo ibi p̄dicat vt vni. Sicut si dicatur hō est animal. azim⁹ est aial. ibi p̄dicatur vni p̄dicatū qd̄ est idē genere ad hōiem et ad azimū.

Arguitur Contra. si hic p̄dicaretur idē p̄dicatū Sortes est hō. plato est hō. sequeretur q̄ idē esset hō neq̄ et bonus. Itē idem saluaretur et damnaret. Nā p̄ stare q̄ Sortes est nequus et plato bonus. et tñ sunt idē in hōie. sic idē hō danaretur et saluaretur. Dicendū q̄ hō accipitur dupliciter. Uno mō put est aliquid vni apud intellectū. et sic nec hō saluaretur nec danatur nec est bonus nec malus. nec alb⁹ nec niger. Alio mō accipitur hō fm̄ qd̄ ē i singularib⁹. et sic est malus bon⁹ danabilis saluabilis. Et iō nō sequit. Si est vni p̄dicatū Sortes est hō. plato est hō. q̄ idē hō saluaretur et danaretur. quia talia accidentia nō p̄ueniunt hōi nisi fm̄ qd̄ ē in singularibus.

Arguitur Singulare nunq̄ p̄ fieri vniuersale. sed omnia a p̄ rei sunt singularia. q̄ nunq̄ p̄nt fieri vniuersalia et p̄ seq̄ns intellect⁹ nunq̄ p̄t facere vlt̄. Ddm̄ q̄ singulare capitur dupliciter. Uno mō p̄ singulari p̄ se. i. pro illo qd̄ h̄z in rōne aut significatione sua singularitatē. et sic maior est vera et minor falsa. Quia tñ est verū q̄ singulare nunq̄ p̄t fieri vlt̄ p̄ quācumq̄ intellect⁹ abstractionē. q̄ qd̄ est de rōne alicui⁹ nō p̄t p̄ quācumq̄ abstractionē seu apprehēsiōnē ab eo separi. sed singularitas est de ratione illius quod est p̄ se singulare. ergo tē. Alio mō ac

cipitur singulare pro singulari p̄ alterū quod. s. non h̄z singularitatē ex sua p̄pria rōne. sed per aliud cui adiungit. sicut humanitas Sortis est singularis q̄ iungitur Sorti. Tunc ē dicendū q̄ sic capiendū vniuersale maior est falsa minor vera. q̄ tunc singulare p̄t fieri vniuersale p̄ abstractionē intellectus. Pro cui⁹ intellectu datur talis regula. Quicumq̄ aliq̄ duo sic se h̄nt q̄ vni nō est de intellectu alterius. tunc contingit vni intelligere alio nō cointellecto. Exempligrā. quis hō et risibile semp̄ iunguntur realiter. tñ q̄ risibile nō est de diffinitione hominis iungit intelligere hōiem nō cointelligendo risibile. Et quo sequitur q̄ nō contingit intelligere hominē nō intelligendo aial rōnale q̄ animal rōnale est de diffinitione hominis. Per hoc dicitur ad p̄positū q̄ q̄ singularitas p̄ se nō est de rōne singularis singularisati siue singularis p̄ alterū. Ideo p̄t singulare singularisati siue p̄ alterū intelligi nō cointelligendo singularitatē illius in quo singularisatur p̄ se. quis tñ in ipsa re semp̄ iunguntur. Et hoc est qd̄ dicitur solet q̄ vniuersale fit per abstractiones nostri intellect⁹. i. vlt̄ fit per h̄ q̄ aliqd̄ abstrahitur a singulari per se. Exempligrā. hō et Sortes iungunt in re et tñ Sortes nō est de rōne hōis. q̄ si sic tñ nō inueniretur hō extra Sortē. potest ergo hō intelligi non cointelligendo Sortē. et sic habetur vlt̄. Similiter ē ddm̄ de genere et sp̄. quis sp̄s nunq̄ possit fieri genus per abstractionē q̄ in sua ratione includit vlt̄ mā d̄am. tñ specificatū p̄t fieri gen⁹ vt hō nunq̄ p̄t fieri gen⁹ sed aial in hōie p̄t fieri gen⁹ per abstractionē a d̄mā specifica hōis que non est de rōne animalis.

Arguitur Videtur q̄ vniuersale in reb⁹ sit. p̄batur q̄ Por. loq̄ns de vniuersalibus vocat ipsa res. dicēdo istaz rerū speculatione. Dicendū q̄ vniuersale perfectū qd̄ est vlt̄ post rez ē in reb⁹ fundamentaliter et nō fm̄ illā p̄ditio nē fm̄ quā vocatur vniuersale. Capiēdo autē vniuersale p̄ vniuersali in re sic est actualit̄ in reb⁹. q̄ h̄z iungatur singulari fm̄ q̄ h̄mōi. Circa qd̄ sciēdū q̄ natura vel essentia designata per modū totius. vt hō p̄t tripliciter considerari. Uno mō fm̄ ei⁹ p̄pria rōnem. et sic p̄ueniunt nature q̄ cadūt in ei⁹ p̄pria diffinitione et passionibus ex parte principijs essentialibus. et nō p̄ueniunt vt sic nature aliq̄ predicata accidentalia realia nec rōnis. Ideo qñ queritur an natura sic p̄ficata sit vniuersalis. Ddm̄ q̄ nō. q̄ de rōne vniuersalis ē vnitas cū multiplicitate aptitudinali quaz quilibz p̄ditō superaddit vni accidēs

rōnis. Supradit em̄ vnitas relationē rōnis ipsius nature ad intellectū. quia vt sic natura dicit vna qm̄ est obiectiue apud intellectū. Multiplicitas addit etiā vnaz relationē rōnis ipsius nature ad sua singularia. Exempligratia. Si dicat. hō est spēs. ibi spēs supradit hūane nature duas relationes rōnis. Vna ad intellectū scdm̄ quā relationē dicitur vna apud intellectū. Aliā relationē supradit nature ad singularia scdm̄ quā dicitur multiplicabilis p̄ multa numero dīa sicut genus dicit multiplicatam p̄ multa specie dīa. qz ergo vltas addit accidētia rōnis p̄ qz nō p̄t puenire nature scdm̄ se acceptē. qz dicitur est qz tunc solū pueniunt nature que sunt de eius diffinitione. et natura sic accepta vocatur vltē an̄ rem. Alio modo accipit natura vt in re. i. in supposito et sic iterū nature nō puenit vltas. qz sic deficit nature vnitas vltitans que est solū in natura scdm̄ qz est obiectiue apud intellectū. deficit etiā sibi cōicabilitas aptitudinalis. qz scdm̄ qz est in aliquo vno supposito. sic non est cōmunicabilis. Tertio modo accipitur natura scdm̄ qz est accepta p̄ intellectū et sic conuenit sibi vltas. sic em̄ dicitur vltē p̄ rem. i. vniuersale a singularibus abstractū. tunc em̄ conuenit nature ipsa vnitas vltitatis. qz est obiectiue apud intellectū. Conuenit etiā sibi plurificabilitas quia potest plurificari p̄ multa indiuidua et qz accidit nature est p̄ intellectum accepta. sic etiā accidit nature qz est vltis. vñ p̄ qz sicut albū est accidens reale hoīs ita vniuersalitas ē accidēs rōnis ipsius nature. i. puenit nature apprehēse p̄ intellectū.

Queritur. Quo possum⁹ venire in cognitōnem siue noticiā istoz vltū. Ddm̄ qz istas acceptiones possum⁹ cognoscere ex ipsis p̄dicat⁹ ipsi nature attributis. Quāqz em̄ nature attribuitur p̄dicata realia essentialia. vt hō est aīal hō est rōnalis. et tunc accipitur natura vt ē vltē an̄ re. i. accipit vt nō est in singularib⁹ neqz apud intellectū. Alio modo attribuitur nature p̄dicata realia accidentalia. et sic accipit vltē fm̄ qz est in re. qz illa p̄dicata pueniunt sibi fm̄ qz est in singularibus. vt hō ē albus. Tertio modo attribuitur nature p̄dicata accidentalia rōnis. et tunc accipit natura. vt vltē post re. qz talia p̄dicata non pueniunt nature nisi put est apprehēsa p̄ intellectū. Ex quib⁹ p̄ qz p̄prie nulla scientia est de vltē in re. Lm̄⁹ rō est qz vltē in re fm̄ qz hōmōi cōueniunt solū p̄dicata realia accidentalia que de suis subiectis nō sunt scibilia. Sed vltis post rem fm̄ qz hōmōi p̄t esse scientia. qz etiā illa accidentia sunt scibilia fm̄ qz hōmōi de ipsa natura.

sicut fit in libro p̄dicabiliū et p̄dicamētoz. Alie scientie reales sunt de vltē an̄ re. vt physica et huiusmodi.

Querit. Utz ista scia vltia distinguant realit vel modalit. Ddm̄ qz dnt solū fm̄ moduz accipiēdi naturā. qz eadē natura p̄t tripliciter p̄siderari p̄ intellectū nīm. Est em̄ eadē natura qz qm̄qz ē scdm̄ se accepta. et qm̄qz vt est in singularib⁹ sumpta. et qm̄qz accepta ad p̄dicata scdm̄ intentionis. Si tñ species intelligibilis est vltē post rem sicut quidam dicebant qd est falsum tunc esset realis distinctio inter vltē in re an̄ re et post rem.

Querit. Utz vltē sit generabile. Ddm̄ qz vniuersale capitur dupliciter. Vno modo vt ē acceptum in singularibus. et sic vniuersale est generabile qz etiā generat ad generationē singularis. Alio modo accipit vniuersale vt an̄ rem et post re. et sic generabile et corruptibile accipitur duplici. Vno modo in p̄prie significatōe scdm̄ qz dicit aptitudinē ad generationē et corruptōnem et sic vltibus quibusdā puenit eē generabile et corruptibile. qz corporis mixti p̄prietas ē eē generabile et corruptibile. sicut dicitur lat⁹ circa subiectū libri phoz. Alio modo accipit generabile improprie scdm̄ qz dicit actualē generationē et corruptōnem scdm̄ qz dicit actualē corruptōnem. et sic vniuersale ante re et post re nō sūt generabilia nec corruptibilia. qz aliqd sic est generabile p̄ generatōis actionē. Vniuersalia autē scdm̄ qz hōmōi nō hnt ordinē ad actionē. qz nō sūt termini actionū. quia actiones sunt singulariū p̄mo methaphysice.

Arguitur. Vniuersale est prius suis singularibus. ergo male dicitur qz sit posterius illis. Antecedens probatur. quia dat eis esse. Item illud est prius a quo non conuertitur subsister di consequētia. vt bene sequitur. Sortes est. qz homo est. sed nō econtra. Dicendū qz vltē accipitur dupliciter. Vno modo scdm̄ p̄fectā rōem vltitatis. et sic semper vltē post re est posten⁹ suis singularibus. qz sic abstrahitur a singularib⁹ et illdqd abstrahit ab aliqd est posten⁹ illo a quo abstrahit. Alio modo accipit vltē scdm̄ qz ē an̄ re vel in re. et sic est prius singularib⁹. qz dat eis esse nomē et rōem. mō ratio siue diffinitio ē prior diffinitio. et ab illo nō puenit subsistendi cōsequētia. Est autē circa p̄dicata p̄siderandum qz res accipit p̄ singulari. qm̄ distinguit vltē ante rem in re et post rem. Sensus em̄ est qz est aliqd vltē an̄ rem. i. an̄ singularia acceptū. Et aliqd ē vniuersale in re. i. in singulari. Et aliquod p̄ rem. i. abstractū a singularib⁹. Et ratio istius ē

q: n os imponimus rebus noia fm q nos eas cognoscim. pri em cognoscim singularia qz vniuersalia. Ideo h nome res qd significat ta vniuersale qz singulare imponit a nobis ad si gnificandū singulare.

Queritur. Utrū rō animalis fm vniūqz/ qz animal est altera r altera Dōm q Aresto. inducit illā autoritatē per modū dubitatis. q: dicit q querēdū est an sit vna diffinitio aie danda. vel de qualibet aia deht dari vna specia lis diffinitio sicut ratio aialis fm vniūquodqz animal est altera Tunc dicendū est ad questio nē q nō est dubiū qn rō aialis fm vniū quod/ qz aial est altera r altera. si accipiat animal fm suas species tunc em necesse est q animal habe at alia diffinitionē in vna specie qz in alia. Jō qzuis diffinitio animalis in cōi possit esse vna nō tū diffinitio aialis fm vna quodqz aial

Arguit. Ail diffinit sic. Animal ē corp' aia tum sensibile ergo aial hz vna diffinitionē.

Dōm q aial capif duplr. Uno mō loyce fm q significat pceptū vniū puenientē suas species r hancial hz vna diffinitionē sic pbat argumē tū Alio mō accipit aial phisice fm q repif in diuersis spēbus eius. r sic est alia r alia diffini tio aialis. Et est ratio illi' diuersitatis. qz vniū qd qz diffinit fm q est aliqd vniū. sed aial loyce acceptū hz vnitatē pceptus r nō hz vnitatem phisicam. qz nō est vniū aliqd fm rē. Et sic fm Aresto. vij. phisicoz. in genere multe equocati ones latent. Et si dicat. genus etiā diffinit phis ice. vt dicendo. Animal est quid ppositum ex corpe sensitiuo r aia sensitiuā. Dōm q ista dif finitō nō puenit pceptui aialis fm que pceptū aial est vniū. sed puenit aiali fm q inuenitur in suis speciebus. Et est dīa inter phisicū r loy/ cū ista. Quia phisice diffinit pmuniter fm cō/ munē rōnem quā hz in suis inferiorib'. Loy/ cus pō diffinit fm pmunē rōem tm. Aliter tū est de spēb'. qz spēs etiā significat vnitatē realē vt p3. vij. phisicoz.

Simplius autē etsi.

Postqz Aresto. mouit dubitationes de anima fm q est totū potentiale. r fm q ē totum vlc. Dic iam psequēter ptiuat dubitacionē de aia fm q est totū potentiale. dicēs q nō sunt multe aie in vno corpe. sicut dicebant platonici. q po nebāt qttuor aias in vno corpe. sed sunt multe pres aie. i. potentie. Tunc est qstio. An primo optet inquirere totā animā vel de pibus eius. Jtē secūdo est difficile si sint multe potētie aie qno abinuicē distinguūtur qz fm theomixtū

difficile est cognoscere manifestā dīaz inter po tētiās. scz inter potētiā nutritiā augmētatiuā r generatiuā. hz ē manifesta dīa inf vegetatiuā sensitiuā r intellectiuā. Vel fm Cōmetozem difficile est cognoscere dīam inter potētiā intel lectiuā r imaginatiuā. Aliqui em ponebāt in tellectū esse de sensibus interiorib'. Et si optet determinare de potētijs iterū incidit questio an prius oz inquirere de potētijs vel de opationi/ bus. Et an prius de opationib' vel obiectis po tētiar' optet determinare. Et qz iste questiones solūntur in secundo huius ideo non est necesse eas h soluere

Arguitur. Potentie sunt nobis notiores qz essentia. Ideo prius determinandū est de potē/ tijs qz de essentia ipsius aie. Dōm q verum ē fm ordinē nature sed nō fm ordinē q ad nos Sed p ordine essentie. potētie r opationis ē piderandū q in aia inueniūtur quinqz. scilicet essentia. potētia. habitus. obiectū et operatio Et hnt se aliqliter vt magis cōe r minus cōe. nō fm predicacionē sed fm cālitatem. qz essen/ tia ē cā r origo multar' potētiar'. r vna potētia est causa multoz habitū sic i intellectu sē mul te scie r multi habitus. et vnus habit' hz mul ta ptialia obiecta que tū in vniū reducuntur r circa vniū obiectū sunt multe opationes. r hu/ us precipue in intellectu nostro. qz nō intelli/ git simplici intuitu.

Arguitur Anima nō est totū ergo nō habet pres. et p psequētes nō optet ponere difficultates istā de pibus anime. quia est simplex forma Dōm q licet aia nō sit totū integrale r qstiatū nū. quia nō hz ptes integrales r qntitativas. Est tū totū diffinitiuū quia hz ptes diffiniētes Est etiam totū potentiale. quia hz pres poten tiales scz potētiās. Est etiam totū vniuersale quia hz pres subiectiuas scz aiam vegetatiuāz sensitiuā r intellectiuā. In hoc autē tectu loqui tur Ar'. de aia fm q est totū ptatiuum.

Videtur autē non

Hic ptiuat psequēter Aresto. difficultates de aia scdm q est totū diffinibile. Et tangit diffi/ cultates qntū ad ea que inuuant ad diffinitōez de aia Et ponit circa hoc duas pclusiōes Qua rum prima est q ipsū q quid est. i. diffinitio nō solū ē vtile cognoscere accidētia. Alia pclusio. sed etiā accidētia magnā pte pferūt ad cogno/ sendū quod quid ē. Primā ptem primo pbat exemplariter. quia in mathematic' cognoscere quid curuū. quid linea. qd planū r sic de alijs. valet multū ad cognoscendū q triangul' habz

Arguitur
potētijs
qz de
essentia
ipsius
aie
qz verum
ē fm
ordinē
nature
sed nō
fm
ordinē
q ad
nos
sed p
ordine
essentie.
potētie
r
opationis
ē
piderandū
q in
aia
inueniūtur
quinqz.
scilicet
essentia.
potētia.
habitus.
obiectū
et
operatio

Prohemium

tres angulos cōles duob' rect' Deū pbat vtrā
qz ptem rōe Primo scōdam. scz q' accidentia ma/
gnā ptem conferūt ad cognoscendū qd quid est
Et h' sic. qz qñ habem' imaginationem vel fan/
tasiā de accidētibus cōibus et p'p'is alicui'
rei. tñc facit' deycim' in cognitionē subiecti il/
lius accidētis. Cui' causa est qz nostra cognicō
ozit a sensu qui sensus cognoscit accidētia. vbi
ergo habem' certā cognitiōē de accidētib'. etiā
possum' facit' cognoscere diffinitōē. Deinde
probat p'maz ptem. et hoc sic. qz ipm qd qd est
est p'ncipiū demonstratōis. sed p' demonstratōem
cognoscit passio de subiecto. ergo ipm qd quid
est est p'ncipiū cognoscēdi accidētia. Ex quib'
infert Aresto. cōclusiue q' quedā diffinitōes scz
que sūt dyalectice sūt casse et vane. qz dictū ē q'
ipm qd quid est sine diffinitōē est mediū demo/
strādī passioē de subiecto et hoc habet p' fine. q'
illa diffinitio est vna que nō potest demonstrare
passioē de subiecto. qz vniu dī quod nō attin/
git sine ad que ordinarur. Et est considerand' m'
q' diffinitiones de quib' Aresto. hic intēdit sūt
diffinitiones passionū assignate absqz subiecti
z date p' genus z dīam. Sicut si dicatur ira est
appetitus vindicte p' illā diffinitionem nō p'nt
cognosci passiones irati quare scz irat' pallefit
i facie Hoc aut' p' fieri p' illā diffinitionē Ira ē
ebullitio sanguinis circa cor. Et vocantur t'les
diffinitiones dyalectice qz dant p' genus z dif/
ferentiā. q'iter dyalectice' soler diffinire.

Queritur Vtrū accidentia magnā pte con/
ferant ad cognoscendū quod qd est Dicēdū
q' sic. Cui' ratio est qz nostra cognitio ozitur ex
sensibus interioribus z exterioribus sed accidē/
tia cognoscūtur sensibus exterioribus z interi/
oribus. ergo p' accidentia possum' deuenire in
cognitionē ipsius quod qd est subiecti.

Arguitur. Albū z nigrū sunt accidētia z tñ
nō ducūt nos in cognitionē substantie siue ipi/
us quod qd est. Ddm q' duplicia sunt acci/
dentia. Quedā em' sunt accidentia p'pria q' flu/
unt ex p'ncipijs speciei z maxime de talib' in/
telligitur textus. qz illa nos ducunt in cogniti/
ōē ipsius quiditatis. Cui' rō est qz talia acci/
dentia inducūt ad cognitionē p'ncipiorū spe/
ciei. qz sunt adequati effect' ipsius qditar' siue
p'ncipiorū speciei. Et hoc est quod dici solet q'
p'p'ia sunt ex p'ncipijs sp'ei. p'ncipia aut' spe/
ciei sunt ipsū quod quid est. z sic pnt talia acci/
dentia ducere in cognitionē ipsius quod quid
est. Alia sunt accidentia p'munia z illa accipiū/
tur dupliciter. Vno mō fm se z sic solum indu/
cunt in cognitionē indiuidū ex cui' p'ncipijs

fluunt. qz vniū quodqz facit cognoscere suū p'nci/
piū. Alio mō accipiunt q' ad nos. et sic pnt
taliam accidentiam etiā ducere in cognitionē ipsi'
qd quid est. qz qñqz p' multa accidentia indiui/
dualia circuloquimur vna p'p'ia dīam. sic per/
gressibile bipes circuloquimur dīam z passioēz
hōis. z tñ manifestū est q' tam gressibile qz bi/
pes sunt accidentia p'munia.

Arguitur Aresto. dicit. i. topicorū q' p'p'iaz
nō indicat quid est esse rei. ergo male dicit q' ac/
cidentia magnā pte pferunt zc. Ddm q' dif/
ferentia est inter indicare z pferre. qz indicare ē
a priori oñdere. Sed pferre ē q'literamqz du/
cere ad cognitionē alterius. Quāuis igit acci/
dentia nō indicant quid est esse rei. tñ pferunt
ad cognoscēdū qd quid est. qz a priori nō oñse/
dunt sed a posteriori manuducunt

Arguitur Si accidentia p'pria pferunt ad
cognitionē substantiaz materialū. tñc sequit'
q' substantie materiales ducūt nos in cogniti/
ōem substantiaz imaterialū. sed hoc est falsūz
ergo illud ex quo sequitur. Sequā pbat qz ē
maior p'uenientia substantiaz imaterialū z ma/
terialiū qz substantie z accidētis qz sunt diuer/
sorū p'dicamentorū. Ddm q' est duplex p'ueniē/
tia siue similitudo Una est inesse nature. z sic sub/
stantie materiales z imateriales hnt bñ maio/
rem p'uenientā qz substantia z accidens. quia
sunt eiusdē p'dicamenti z ideo hnt eandē natu/
ram p'mune scz substantiale. Sed substantia
z accidens nō hnt aliquā naturam p'mune sed
solū p'ueniunt in ente quod est analogū. Alia
est similitudo fm esse p'portōnis z cognitōis
q' ad nos fm q' vniū est p'portōnatiū alti. z vniū
cognoscitur ex alio. z sic ē maior similitudo inf'
substantia z accidēs qz inter substantias mate/
riales z imateriales. qz cū accidens sit natural'
effectus ipsi' substantie. sic pnt ducere in noticiā
substantie. Substantie aut' materiales nō sunt
naturales effect' substantiaz imaterialū quāvis
bñ sunt effectus voluntarij qz ista inferiora de/
pendent ab aīa nobili que est substantia imate/
rialis sicut ab agente voluntario Sicut dom'
est effect' voluntari' domificatoris. ergo ex illo
effectu bñ cognoscimus artem eius sed nō sub/
stantiā. Sic ex cognitōe istorū inferiorū cogno/
scim' artē substantiaz imaterialū et nō subaz
eaz. Et sil' pnt rōderi cū querit. Utz plus pue/
niant hō z azim'. vel hō et nobile

Arguitur Si ipsū quod qd est valeret ad
cognoscendū accidentia et contra. sequeretur
q' esset circulatio in cognitionibus que est p'phi/
bita. p'imo posteriorū Dicēdū q' duplices

panis

edam
gmina

ja

dit
X

sunt res. Queda sunt res respectiue et in talibus cognitionibus oportet circulationem committi quia vni cognoscitur per alteram et e contra. Sed de his non est ad propriam substantiam et accidens sunt entia absoluta et non respectiua. Alie sunt res absolute. Et in talibus cognitionibus fit circulatio secundum diuersos modos cognitionis. Sic enim aliquid potest esse principium cognoscendi alteri secundum naturam et e contra. alterum potest esse principium cognoscendi quo ad nos. sic autem est hoc. quod quod quid est et propter quod potest esse principium cognoscendi accidentia secundum naturam a priori et de demonstratione propter quod. sed accidentia sunt principia cognoscendi subam quo ad nos et de demonstratione quia. circulatio autem prohibita est in absolute secundum eundem modum cognitionis.

Arguitur Omnis cognitio fit per causam sed accidentia non sunt cause substantie. Sed dicendum quod maior est solum vera de cognitione a priori et non de cognitione a posteriori et quo ad nos.

Arguitur Eadem sunt principia essendi et cognoscendi. sed accidentia non sunt principia essendi. ergo nec cognoscendi. Dicendum quod in isto argumento committitur fallacia consequentis quod scilicet licet sic arguitur Si aliquid est principium essendi illa sunt principia cognoscendi. si sunt principia cognoscendi etiam sunt principia essendi. quod argumentum non valet. quia ibi arguitur a positione consequentis ad positionem antecedentis. esse enim principium cognoscendi est in plus quam esse principium essendi sunt enim accidentia principia cognoscendi subam non tamen sunt principia essendi sube.

Arguitur Nulla substantia potest cognosci quod nihil est in intellectu quin prius fuit in sensu. sed substantia non potest apprehendi per sensum. ergo nec per intellectum et per consequens non potest cognosci. Sed dominus quis non apprehendat per aliquem sensum exteriori apprehenditur tamen per sensum interiori scilicet per virtutes cogitativas que sunt cogitativa ex redundantia rationis facit collationem et operationem rerum particularium. ergo oportet cognoscere res substantiales et particulares.

Arguitur Virtus estimatiua in brutis non cognoscit substantiam particularem. ergo nec virtus cogitativa in hominibus. Consequentia probatur. quia sunt eiusdem speciei. cum habeant eandem operationem. Dicendum dupliciter. primo quod dupliciter cognoscit substantiam particularem. Uno modo absolute. et sic cognoscitur a virtute cogitativa in homine. et non a virtute estimatiua in brutis. Alio modo cognoscitur substantia particularis in ordine ad actionem vel passionem et sic etiam cognoscit a virtute esti-

matiua in brutis. quod omnis lupus particularem cognoscit secundum quod est principium passionis aut letitiae que est inimicitia. Unum potest aliter dici quod duplex est operatio virtutis cogitativae. Una est que sibi inuenit secundum propriam suam naturam. et illa est eadem tamen in brutis quam in homine. Alia est inueniens et ex redundantia rationis. et sic habet alteram operationem quam secundum suam naturam propriam. Et sicut est de igne sive de calore ignis quod calor secundum se incinerat et corrumpit. sed secundum quod est instrumentum anime vegetative sic carnificat. Sic etiam virtus cogitativa habet alteram operationem secundum quod inuenit intellectum quam alias habet.

Queritur Utrum accides necessario diffinitur per suum subiectum. Dicendum quod accides capitur dupliciter. Uno modo sub ratione generis et speciei. et sic potest diffiniri absque subiecto. quod tunc est in aliquo genere predicamentali sub quo habet diam veram vel circumlocutionem. Alio modo accipitur accides sub ratione accidentis. Et tunc est dicendum quod duplex est diffinitio. Queda est diffinitio totaliter completa. id est completa tam essentialiter quam subsistentia liter. et sic accides non potest diffiniri absque subiecto. quod completo accidentis subsistentialis est a subiecto quod non habet subsistentiam nisi a subiecto. Alia est diffinitio solum completa essentialiter. et sic potest completa diffinitio ipsius dari absque subiecto. Quod sic probatur. quod si non posset diffinitio essentialiter completa ipsius accidentis dari absque subiecto. tunc impossibile esset accides esse sine subiecto. quod impossibile est aliquid separari ab illo quod est de essentia ipsius. Si ergo subiectum esset de essentia accidentis. tunc impossibile erit accides esse extra subiectum. cuius tamen oppositum videtur in sacramento altaris. Et hoc idem patet ex signo. nam accides diffinitur per subiectum sicut per additamentum. quod scilicet subiectum additur nature vel essentie accidentis et non est de natura eius. cum essentie predicamentorum sint impmixte. unde est alia natura parietis et albedinis eius.

Arguitur Materia est causa intrinseca cuius est materia. sed subiectum est materia accidentis ergo est pars intrinseca accidentis. Sed dominus quod maior est vera de materia ex qua et non de materia in qua cuiusmodi est subiectum respectu accidentis.

Queritur Utrum diffinitiones dyalectice sint casse et vane. Sed dominus quod sic. quod sicut circa textus dictum est. diffinitiones dyalectice dicuntur diffinitiones passionum que dantur absque subiecto. passionibus autem dicuntur ut dolor. timor. amor. gaudium spes. etc. Si ergo diffinitiones talium passionum dantur absque subiecto tunc sunt diffinitiones vane. quia vanum est quod non attingit

Prohemium

finem in quem ordinatur. cum ergo diffinitio
et sui natura ordinatur ad demonstrandum passio-
nes de subiecto. sic ille diffinitiones que tale finem
non habent dicuntur vane. Sic autem est de diffinitio-
nibus passionum datis absque subiecto. Exempli
gratia. Passiones ire in ordine ad subiectum sunt
pallor faciei. tremor manuum etc. Cause vero istarum
passionum non possunt dari ex formali diffinitione
ipsius ire. sed ex materiali que datur per subiectum
formaliter autem sic diffinitur ira. Ira est appeti-
tus vindicte. Sed diffinitio data per subiectum
est ista. Ira est ebullitio sanguinis circa cor. et
statim cognoscitur quare irati pallescent in facie
quod sanguis redit immediate ad cor. et sic derelinquit
membra exteriora. scilicet faciem et manus. alie autem esse non possunt
sumi ex alia diffinitione.

Ca palor infanc.

Arguitur. Videtur quod ista autoritas non sit
ad propositum. quod anima non est aliqua passio. Dicitur enim quod
quodvis anima non sit passio habet tamen se per modum passionis
quod ad suam diffinitionem. quod diffinitiones passionum
dantur per additamentum quod est alterius generis. sic
anima diffinitur per additamentum quod est eiusdem gene-
ris. Et ideo sicut diffinitiones passionum dantur
absque subiecto sunt vane. sic et ista est de diffinitio-
ne anime data absque corpore. Et sic valet ad ostendendum
quod diffinitio anime est danda per additamentum

Arguitur Diffinitiones date per genus et dicitur
sunt diffinitiones physicales. ergo non sunt dya-
lectice. Dicitur enim quod genus et dicitur possunt tripliciter
considerari. Uno modo secundum quod genus habet rationem po-
tentie. et dicitur rationem actus. et sic diffinitio data per
dicitur et genus est metaphysicis. In signum cuius
etiam separata a materia qualia sunt substantie se-
pate sic diffiniuntur. Alio modo accipiuntur genus et
dicitur. in quantum genus habet rationem materie et dicitur
rationem forme. et sic diffinitio data per genus et dicitur
est physialis. Tertio modo capiuntur genus et dicitur
secundum rationem generis et dicitur. secundum quod genus significat con-
ceptum pertrahibilem et dicitur conceptum pertrahentem. Et hoc
est quod dicit sanctus thomas in de ente et essentia
quod ex duobus conceptibus scilicet ex genere et dicitur constituitur
tertius conceptus scilicet species. Et sic diffinitio data
per genus et dicitur est localis. Pro quo sciendum est
quod duplices sunt diffinitiones scilicet substantiarum
et ille date per genus et dicitur sunt bone formaliter
et finaliter quod sunt sufficientes cause ad demon-
strandum passiones de diffinito. et sic non sunt va-
ne. Alie sunt diffinitiones accidentium et precipue
passionum. que si dantur per genus et dicitur sunt quidem
bone quod dantur per ea que sufficienter ad bonam diffini-
tionem. sed sunt vane quia non attingunt finem
ad quem ordinantur. quia non sunt sufficientes
cause ad demonstrandum passiones. de subiecto.

Diffinitio q

Pater quod illa questio non habet locum de specie-
bus substantiarum.

Dubitatione autem.

Postquam Aristoteles posuit difficultates ex parte sub-
stantie anime. et quod quid est ipsa anima. hoc dicitur mo-
uer difficultates de anima que sunt ex parte acciden-
tium et passionum ipsius anime. Primo mouet dubita-
tionem. Sed ea soluit. Tertio ex solutione in-
fertur quod cognitio de anima pertinet ad physicum. Primo
mouet difficultatem. Secundo ostendit illius
difficultatis necessitatem. Est ergo ista dubita-
tio. Utrum passiones id est potencie anime sint
communes anime et corpori. vel est aliqua passio
propria secundum quam anima non communicet corpori. Ad
hoc dicit Aristoteles quod istam dubitationem deli-
minare non est leue. id est non est facile. Sunt enim
aliquae proprietates de quibus manifestum est quod
non sunt siue corpori. ut sunt irasci et sentire. et ita
in illis manifestum est quod sunt passiones in anima
et in corpore simul. et hoc inferunt per beatum. Si autem sit ali-
qua passio. id est propria potentia ipsius anime illa potest
erit intellectiva. hoc tamen est verum nisi dicatur quod in-
telligere sit quedam fantasia. sic enim dicebant
antiqui non ponentes diuisionem inter sensum et intel-
lectum. et sic. potest intellectiva non erit propria
anime. Si autem intelligere non est sine fantasia tunc
iterum non potest intelligere absque corpore. quod fanta-
sia sit cum organo corporali.

Si quidem igitur

Hic consequenter assignat causam necessitatis
determinationis huius questionis. quod ex determina-
tione huius questionis cognoscitur aliquid quod omnes
homines naturaliter scire desiderant scilicet an anima
sit separabilis a corpore aut non. Et hoc est iterum. quia
si anima habet in se aliquam potentiam et operationem in qua
non communicat corpori tunc est separabilis a corpore et
si non habeat aliquam tunc non erit separabilis. Et pa-
tent iste conditionales quarum prima est. si habet
anima operationem et potentiam quam non communicat cor-
pori ipsa est separabilis. quia operatio propria rei
conuenit esse rei. quod operatio non potest esse perfecta quod esse.
Si ergo operatio est separabilis a corpore ergo etiam
ipsa esse est separabile a corpore. Secunda aditionalis
sic patet scilicet quod si anima non habeat aliquam operationem
in qua communicat corpori ipsa non est separabilis. quod
si anima separaretur absque operatione a corpore. tunc
esset ociosa et frustraret suo fine quod est incon-
ueniens et non contingit alicui rei naturali. Et
Aristoteles addit in textu exemplum quod est tale. quia
linea recte conuenit tangere circulum si secundum punctum
circuli. et non potest sibi competere nisi secundum quod est in

corpore quia tactus est ipsius corporis. sic etiam videtur aliquibus quod intelligere non conuenit anime nisi secundum quod est in corpore sicut tactus nunquam potest fieri sine corpore.

Arguitur Aristoteles in textu committit fallacias consequentis. quia arguit a tota conditionali cum destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Dicendum quod dupliciter contingit arguere in conditionalibus. Uno modo in terminis conuertibilibus. et sic indifferenter potest argui a positione vel destructione antecedentis vel consequentis. quia in conuertibilibus posito vno ponitur et reliquum. et destructo vno destruitur et reliquum. et sic arguitur hic. quia animam habere potentiam et operationem propriam et esse separabilem a corpore conuertuntur. et ideo licet arguere a destructione antecedentis ad destructionem consequentis. Alio modo arguitur in terminis non conuertibilibus. et sic est necesse arguere a positione antecedentis ad positionem consequentis. vel a destructione consequentis ad destructionem antecedentis.

Arguitur videtur quod exemplum tectus sit inconueniens. quia si corpus sphericum tangeret lineam rectam secundum puncta indiuisibilia tunc linea esset ex indiuisibilibus. Pro intellectu argumentum est sciendum. quod si enea spera moueat super aliquam superficiem duram tunc necesse erit talem superficiem tangere eneam speram secundum puncta quia si tangeret secundum aliquam partem extensam tunc enea spera non esset perfecta spera. quia haberet aliquam superficiem secundum quam tangeret rectam et hoc repugnat sperae. Secundo sciendum quod quia inter duo corpora dura est aliquod medium. ergo oportet imaginari quod enea spera ponatur super superficiem aque. et quod aqua non cedat.

Istis consideratis ad argumentum dicendum quod duplex est tactus. scilicet metaphoricus. siue mathematicus et phisicus. Dicendum ergo mathematice loquendo. quod enea spera tangeret superficiem secundum multas superficies et non secundum puncta. nec scitur si tangeret secundum puncta quod continuum componeretur ex indiuisibilibus. quia illa puncta que tangit corpus sphericum non sunt in actu sed in potentia. ergo ex eis non componitur linea. quod soluz componitur ex his que sunt in actu. Et ad argumentum dicendum quod minima vel inconsiderabilis reuerentia in corpore spherico non impedit sphericitatem et ideo quous in corpore sunt inconsiderabiles superficies ex hoc tamen non impeditur eius sphericitas siue figura spherica.

Quentur. Utrum anima sit separabilis a corpore. Dicitur quod capiendū animam per animam vegetatiua et sensitua. sic ille anima que sunt immersa ma-

terie non potest a corpore separari. Sed capiendū animam pro anima rationali. tunc est separabilis a corpore. quia est forma potens per se subsistere. sicut patet tercio huius. ubi dicitur quod anima est id quod vere est.

Arguitur anima dependet a corpore. quod non est a corpore separabilis. Dicitur quod anima rationalis capit dupliciter. Uno modo quo ad fieri. et sic dependet a corpore quod non potest fieri nisi in corpore. quod si fieret extra corpus tunc esset substantia separata et non anima. et quous anima sit in corpore tunc potest separari a corpore retinendo illam indiuiduatōem que recipit a corpore. Alio modo accipit anima rationalis quo ad esse ipsam. et sic dupliciter aliquid dependet a corpore. Uno modo subiectiue. et sic potentie sensituiue dependent a corpore et non potentie anime rationalis. quod intellectus non subiectiue in aliquo organo corpali. sed est immaterialis sicut patet tercio huius. Alio modo aliquid dependet a corpore obiectiue quod corpus est obiectum eius. et sic etiam anima dependet a corpore etiam quantum ad intellectum. quod intellectus per statum huius vite non potest intelligere immateriale sicut obiectum. ergo intellectus obiectiue dependet a rebus materialibus et hoc non impedit eius separabilitatem. quod intellectus etiam actu a corpore separatus. sicut intellectus angelicus potest intelligere corpus non obstante eius separatione.

Videtur autem et

Hic manifestat Aristoteles quod plus presupponit seque quod quidam sunt passiones communes anime et corpori. Quod probat tripliciter. Prima ratio stat in hoc. quod ille passiones sunt cōes anime et corpori. quibus corpus aliquid patitur. quod si corpus aliquid patitur. ergo etiam sunt in corpore. sed multe sunt passiones anime quibus corpus aliquid patitur. sicut sunt ira. gaudium. mansuetudo. timor et cetera. quod ira fit ebulitio sanguinis circa cor. ergo ille passiones sunt cōes anime et corpori. Secunda ratio. ille passiones sunt communes anime et corpori quod diuersificat ex dispositione corporis secundum diuersa tempora. Sed quous contingit quod magnis passionibus occurrerit homo non irascitur. contingit etiam ex alio tempore quod minore passione occurrere homo potest perturbatur. facit ergo ad hoc dispositio aeris quod quous homo potest irascitur quod dicit Aristoteles. primo meteororum. quod quous cometa regnat tunc sunt multa bella inter principes. Tercia ratio stat in hoc. ille passiones sunt cōes anime et corpori que variatur secundum diuersas complexionones quod complexio respicit corpus. sed iste passiones sunt diuersimode in hominibus secundum diuersas complexionones. quod sunt aliquid ita complexionari quod plus inibilibus vel nullis iminentibus multum timet sic melancholica ex sola fatasa peiorum timet. Alii sunt ita complexionari sic quod magnis trouibus iminentibus omnino nihil timet.

Prohemium

sicut sunt colerici. Cū ergo timor est passio aīe manifestum est q̄ aliquę sunt passiones cōmunes corpori et anime simul.

Si autem sic se ha.

Hic infert cōclusionē principaliter intentā correlative sc̄z istā. q̄ sc̄z dictū ē q̄ si passiones sunt cōmunes aīe et corpi. ergo etiā debent diffiniri per aīam et corpus. q̄ vniūq̄q̄ habet diffinitio- nē sicut h̄z esse. q̄ ergo iste passiones h̄nt esse in corpe. ergo h̄nt diffinitio- nē p̄ corpus. Cū Aristot. diffiniendo irā sic dicit. Ira ē q̄dā motus cor- poris aut p̄tis. aut potentie ab hoc et gratia hu- iusmodi. Et h̄z ista diffinitio quattuor causas. In hoc enī q̄ d̄r motus. tangit cā formalis. q̄ oīs passio appetit̄ est motus fm̄ q̄ motus accipit̄ p̄ actu potentie ad actū. Diffinit enī Eu- stachius sic passionē tercio ethicoz. Passio est motus appetitus sub fantasia boni vel mali. Cū mor̄ in diffinitōe ire nō p̄t significare for- mā sicut ē. sed actū appetit̄. sicut etiā in alijs diffinitōib̄ passionū. q̄ formaliter loquendo passio est act̄ siue opatio ipius appetitus sensi- tui fact̄ cū alteratione corpali. Et q̄ sit cū alte- ratione corpali ideo vocat̄ passio. imponimus enī noīa a notiorib̄ nob̄. q̄ ḡ tal̄ mor̄ siue al- teratio est nobis notior. ideo imponim̄ noīa a tali passione. Ponit̄ vltimus in diffinitōe ire corporis aut p̄tis. vbi tangit cā materialis quia iste motus. siue ista opatio sit p̄ materiā que est corpus. Deinde ponitur aut potentie in quo tan- gatur principū efficiens. q̄ potentia irascibil̄ est principū istius motus siue passionis. Ad- ditur gratia h̄mōi. vbi tangit causa finalis. q̄ p̄pter appetitum vindicte.

Et propter hoc er.

Hic concludit ex dictis. q̄ iam dictū est aliq̄s esse passiones cōmunes aīe et corpi. q̄ ad phisi- cū spectat determinare de aīa sc̄z in ordine ad ta- les passiones. vel de omni aīa. vel ad minus de aīa h̄nt tales passiones. Et rō ē. q̄ sicut patet sc̄do phicoz. phiscus h̄z determinare formas fm̄ q̄ sunt in materia. Sed aīa ad minus fm̄ istas passiones p̄dictas ē forma i materia. ḡ rō

Differentem autem

Hic ponit differentia inter dyalecticū et phisi- cū q̄ntū ad diffinitōem. Et distinguit triplicē diffinitōem. q̄ q̄dā ē q̄ dat̄ p̄ materiā tm̄. q̄dā per formā tm̄. q̄dā p̄ formā et materiā sil. Exē- pla dant̄ in textu de ira et de vomo. De ira diffi- nitio data p̄ materiā est. Ira ē ebullitio langu-

nis circa cor. Data p̄ formā est. Ira est appeti- tus vindicte. Data p̄ formā et materiā est. Ira est ebullitio sanguinis circa cor p̄pter appetitū vindicte. Similiter domus h̄z tres diffinitio- nes. Prima formalis ē ista. Dom̄ ē cooperi- mentū phibens nos a ventis ymbribus et cau- matib̄. i. calorib̄. Materialis ē ista. Dom̄ ē q̄d cōpositū ex lignis et lapidib̄. Alia ē cōple- ctens vtrāq̄.

Querit̄ In quo p̄dicamēto sit ira. D̄m q̄ ira p̄t multiplicat̄ capi. Uno p̄t significat̄ principū a quo p̄cedit. et sic q̄ p̄cedit a poten- tia appetitiua q̄ inclinā ad rem appetitā. est in p̄dicamento q̄litatis in sc̄da specie. sed sic acci- pit̄ ip̄prie. q̄ manifestū ē q̄ potentia appetiti- ua nō ē passio cū in vna potentia sint multe pas- siones. et ideo q̄ sic diffinit̄ ira. est appetit̄ vin- dicte. ibi appetitus nō accipit̄ p̄ potentia ap- petitiua. sed p̄ actu appetendi. Accipit̄ ergo ira alio p̄prie. et sic est de p̄dicamēto actionis. sic enī ira nihil aliud ē q̄ actus potentie irascibi- lis factus cū alteratione corpali sc̄z cum motu sanguinis ad cor. Tercio mō accipit̄ ira q̄ntū ad motū factū in corpe. et tunc iterū accipitur ip̄prie. et sic ira ē de p̄dicamēto vbi. q̄ sit i ira mor̄ local̄ s̄guis ab exteriorib̄ mēbr̄ ad cor.

Que igit̄ naturalis

Hic ostendit̄ q̄ illa ē phisica. Et vult q̄ illa que dat̄ p̄ materiā ē phisica sed imperfecta. S̄z data per formā et materiā sil ē phisica. et p̄fecta. S̄z data p̄ formā tm̄ ē loyca. Et rō ē q̄ phiscus cō- siderat formas fm̄ q̄ sunt in materia. quia sic conueniūt rebus mobilibus. cū ergo vniūq̄q̄ habet diffinitio- nē sicut habet esse. ideo optet oīa phiscalia diffiniri p̄ materiā. Q̄ ar̄ diffinitio data tm̄ p̄ materiā sit imperfecta. Patet q̄ co- gnitio p̄prie nō p̄t sumi p̄ materiā nisi ei adiu- gat̄ forma illi rei tūc enī p̄t res p̄prie cognosci. S̄z quia loyca abstrahit a materia et a motu. ideo diffinit̄ per solam formā.

Arguit̄ Materia nō p̄t de se notificare. ergo nō est aliq̄ diffinitio tm̄ data p̄ materiā. q̄ ma- teria ē ens in pura potentia. sed vniūq̄q̄ cogno- scit̄ fm̄ q̄ ē in actu. D̄m q̄ duplex ē mate- ria. sc̄z materia p̄tia q̄ ē subiectū forme substā- tialis. et ex tali materia fm̄ q̄ h̄mōi nō p̄t fieri cognitio rei nisi capiat̄ cū forma vel sub forma. Alia ē materia sc̄da. q̄ ē subiectū forme acci- dentalis. et sic partes est materia albedinis. et ex tali materia p̄t res accidentaliter cognosci. q̄ mate- ria p̄tio mō accepta est ens in pura potentia. sed materia sc̄do modo accepta est ens in actu

substantiali qd est subiectu accidētis. et sic patet qd aresto. loquitur d' diffinitōib' accidētis. qz exēplificat hic de domo et ua que sūt accidētia totius cōpositi.

Aut non est aliquis

Hic ostēdit d'nam inter manualē. mathematīcū et metaphisicū. Et differt sic. qz metaphisic' cōsiderat de formis fm q' sūt sepabiles a materia. et ideo diffinit ab s' oi materia. S'z mathematic' manual et phisic' d'finiāt de forma fm q' est in materia. sed differt. qz mathematic' cōsiderat de formis fm q' diffiniūtur p' mathētia imaginabilē. S'z phisic' et manual' fm q' p' materia sensibilibē. sed d'nt. qz phisic' cōsiderat formas quaz pncipiū est natura. sed manualis cōsiderat formas qm pncipiū ē ars.

Redeundum ē aut

Hic Aresto. reuertit ad ppositū. qz fecit digressioez a pposito Et dic redeundū ē ad p'nuā dū prius dicta. qz dictū ē q' passiones qles sūt furor. timor. desiderū rē non sunt sepabiles a materia phisica aialiu fm q' aialia sūt. Et nō hnt se tales forme sic linea. vel planū q' habent intelligi sine materia sensibili. Deinde cōtinuat dicta dicendis. Et vult q' etiā iste passiones p'di cte cōueniāt aie. sic ergo in illo libro d'eterminādū ē de aia. Et si debeam' de aia d'eterminare tūc iste mod' obseruād' ē s'z q' p'rio p'actēf opūiones de aia. Et hoc ideo. q' si in aliq' bñ dixerūt. hoc acceptādū ē tāq' ver' i nra doctrīa si vero aliqd non bene dixerūt id ipm vitē.

Principium at

questionis. Postqz Aresto p'misit p' heniū istius libri. Hic pnter ponit tractatū. Et tractat in hoc libro de aia fm opūionē ātīquoz. In scdo ponit veritatē. Et p'rio ondit quō phi habuerūt viā inuestigādī naturā aie. Et dicit q' ex quo aiatū differt ab inaia. to p' motū et sensū. Ideo quidā phi inq'rebāt naturā aie ex motū. quidā ex sensū. Un' phi q' inq'rebant naturā aie ex motū dixerūt ignez esse aiam. qz ignis maxime mouet. aliq' calozes aliqui igneos athamos. Illi aut' q' inq'rebant aiam ex sensū siue cognitione. dicebant aiaz cōpositā ex oib' reb'. et oia cognosceret. Platon' specialiter dicit aiam esse cōpositam ex numero. s'z ex vnitare. et hoc quo ad intellectum ex binariū quo ad sciam. ex ternario quo ad opūionē. Ex quaternario quo ad sensum. Et rō

istius ē. attribuebat enī intellectū ydee vnitatis ex quo intellectus ē habitus principioz. Sed attribuebat sciaz dualitati. qz scia p'cedit ex pncipijs ad cōclusionē q' sūt duo. et ideo i scia est dualitas s'z principia et cōclusio. Sed attribuebat opūionez ternario. qz opūio q'uis sit ex principijs ad cōclusionē nō tū ex principijs cōformibus sicut ē scia. qz in scia ambo principia sūt necessaria. sed in opūione p'ceditur ex vna opinata. et alia formidata. Deinde attribuebat quaternario sensum. qz sensus ē virtus corpalis. sed prima figura corpalis ē quadrangularis sicut prima figura sup'ficialis est triangularis. Aliqui aut' p'cedebant in noticiā aie ex motū et sensū simul. et illi dicebāt aiam esse numerū mouentē seipm. i. cognitōem mouentē seipam. p' numerū enī intelligebāt cognitōnem qz sola cognosctia intellectualia pnt numerare.

Quoniam autem et

Hic mouet diuersitatem ipoz phoz loquentū de anima quo ad principia anime. Aliqui enim ponebant principia anime esse corporalia. Et alii spiritualia. Et differebant circa multitudinem. quia quidam ponebant vnum principium et quidam multa. Illi qui ponebant aiam habere principium corporale sunt diuersificati. quia quidam ponebant ignem. qui est subtilissimus. Et quicquid esset nobile haberet in se animam quia fm eos principium mouens est aia. Et dixerunt tales q' magnes haberet animam quia moueret ferrum. Aliqui enim dixerūt aerem sicut dyogenes. Aliqui vaporem. Aliqui dicebant animā esse aliqd nobilissimū et continue moueri in corpore vt mouetur corpus. et in hoc assimilari corporibus celestibus. et ista fuit opinio Anthifontis. Aliq' aut' magis rudes ponebant a quā esse principium. cui' opiniois fuit Jppus. Aliqui enim dicebant sanguinem esse animā. quia non potest anima esse sine sanguine. et istius opiniois fuit Trixias phis. quia maxime in sanguine apparet sensus. Patet ergo q' tales phi inq'rebant naturam anime ex tribus. s'z ex motū vel cognitione. siue ex motū et sensū et ex cognitione. Nullus aut' posuit terram esse principium anime. ppter eius grossiciem.

Considerandum at

Hic reprobat opinioes istoz phoz. Et p'mo illoz q' inq'rebāt naturā aie ex motū. qz sic dicentes nō poterāt saluare oēm motū ipi' sursum et reorsum. qz q' ponebant aiam cōponi ex igne

habebant dicere q̄ moueret sursum ⁊ ergo tolleretur motus deorsum. Specialiter tñ tollit opinio Democriti q̄ dicit q̄ corp⁹ moueret ad motū aie. Sz addit Aresto. si sic dicit mgr̄ comediarū noie q̄dē Dedal⁹ q̄ fecit statuā ligneam minerue. ⁊ de sapie q̄ sunt posita sup̄ argentum viuu. mouebat ergo statua etiā fm̄ motū argentiuiui qd̄ suppositū fuit tali statue. Sic etiā dicit Democritus q̄ aia moueret ex athomis. et ex illis athomis etiā moueret corp⁹ si cur anima.

Eodem autem mo.

Hic Aresto. reprobatur opinio Platonis de eam rōnib⁹ q̄ dicit aiaz intellectiua esse magnitudinē circularē. Inter q̄s ponit vna ratio q̄ circulario ē mor⁹ et assilatur motui. Sz intellect⁹ assilatur quieti. q̄ nō p̄t aia intellectiua esse circulario. Et alia rō quā addit ē. qz beatusudo consistit in opatione intellectiua. sz beatusudo nō p̄t consistere in aliquo motu. qz beatusudo est facultas. id est facilis potestas. Et ⁊ de cima rōne d̄ qz dicere aiam posse exire corpus et intrare aliud corpus. sicut nauta in nauis. est fabula pithagorica. et hoc puenit ex eo quia est debita pporcio inter aiam et corpus.

Inuestigabit autem

Hic mouet tres questioes p̄tra Empedocle q̄ dicebat q̄ aia esset armonia cōplexiois. Si eni sic tñc in vno corpore essent plures aie. qz ibi sūt plures cōplexiones. qz est alia pporcio cōmixtionū in oculo q̄ in pede. et qz sic aia fm̄ Empedoclem cōsistit in pporcione cōmixtiois elementoz. ideo etiā mouet aia qñ ē in corpore ⁊ opationes aie sunt mot⁹ qdā. Rūdet Aresto. ad positionē ip̄i Empedoclis. q̄ aia inq̄tū aia nō mouet sed fm̄ q̄ totū corp⁹ mouet. et ideo motus accidit principaliter ex pte corp⁹. qz q̄ dicit aia mā irasci dicit eā terere aut edificare. nec etiam aia p̄prie intelligit. sed homo intelligit p̄ aiam Quā autoritate solebant aliqui male allegare dicētes. qui dicit aiam intelligere dicit eā terere aut edificare qd̄ nō est p̄prie ver⁹. quia nō oī qz intelligere fiat p̄ organū corporeale sicut irasci. Deinde q̄ iste passiones sunt passiones corp⁹ pbat rōnibus antiquoz. qz multi antiquoz dixerūt q̄ oīs aia esset incorruptibilis. ergo nulla passio posset prouenire rōne ip̄ius aie quod q̄uis sit ver⁹ de aia rōnali nō tñ ver⁹ est de alijs aiabus. ⁊ ideo loquēdo de hoie hñte aiam rōnalem oēs passiones et effectus pueniūt ex parte organoz et nō ex pte aie. et ideo si sciret accipiat oculū iuuenis videbit vtiqz vt iuuenis.

Ex quo p̄t qz act⁹ vidēdi nō puenit ex pte aie sed ex pte organi visus in sene. Ex quo Aresto. elicit q̄ intellect⁹ ideo impedit p̄ accidens i sta tu hui⁹ vite p̄ corp⁹. qz scz necesse h̄z opari per organa corpalia et p̄cipue p̄ sensus interiores. Ex quo elicit ista autoritas q̄ intellect⁹ corrupitur quodā interiori corrupto. qz actus intellect⁹ ligēdi corrupit qñ sensus interiores corrupunt. ⁊ ideo debiles in capite nō p̄nt bñ intelligere. Addit Aresto. q̄ simplr̄ intellect⁹ ē aliqd̄ diuinius corpore. ⁊ separabilis a corpore.

Tribus autem modis

Hic disputat contra eos qui dicebāt aiam esse ex oib⁹ vt oia cognosceret. que sunt opinio p̄ncipaliter Empedoclis. Et cōtra illā inducit decem rōnes. Quaz sexta stat in hoc. qz si aia ideo cognosceret oia. qz cōposita ē ex oib⁹ reb⁹ tñc sequeretur qd̄ esset insipientissimū aialū. qz d̄ est omnino simplex. sed cognosces cognoscat aliqd̄ fm̄ q̄ est cōpositū ex aliquo. Uocabant enī dē esse celū. et qz nō est cōpositus ex lite sic nō cognosceret litē. Decima rō stat i hoc Ad hoc q̄ aia cognoscat oia. non oportet q̄ sit cōposita ex oib⁹. qz aliqua cognoscat per alia Nā priuatio cognoscat p̄ habitū. Et rectū ē ca non. i. regula sui ⁊ obliq. cognoscat enī malū p̄ bonum.

Quoniam autem.

In fine text⁹ mouet Aresto. duas dubitatōes Quaz p̄ia ē. Utz opationes aie cōueniāt cui liber p̄t aie vel q̄libet opatio habeat determinatā pte aie. Scda ē vtz viuere cōueniat alicui p̄tū vel toti. Et ponit circa hoc opinionē antiquoz q̄ dicebāt aiam diuisibile esse i ptes quātitatiuas. et q̄ essent diuerse aie in vno corpore. Cōtra qd̄ Aresto. instat trib⁹ rōnib⁹. Quaz p̄ia stat in hoc. Si plures sint aie sil in eodem corpore tñc non videt vñ posset sumi cā q̄re tam multe aie manerēt in vno corpore nō enī possunt ille aie se mutuo cōtinere ex quo sunt diuersaz naturaz. nec etiā p̄nt p̄tineri a corpore. qz aia p̄tinet corp⁹ et nō corp⁹ animā. Qd̄ pbat a signo qz egredere aia a corpore corp⁹ marcescat ⁊ corrūpit. et sic corpus recidit in nihilū. sicut partes corp⁹ manent sil virtute aie. Ad istas q̄stioes aie nō cōueniūt cuiuslibet p̄t. sic q̄libet ps h̄z omnē opationē aie. Un̄ sunt duplices opatōes Quedā sunt vni⁹ speciei circa vñū q̄iectū exstentes. sicut sunt due opatōes videndi. et tales sunt ab vna potentia. Alie sunt diuersaz speciez vt sunt videre et audire q̄se sunt a di-

uersis potentijs. Ad sedam dicendum qd viuere capit dupliciter. Uno modo p viuere essentia liter. et sic viuere e ab aia non at ab aliq pte aie. Alio capif viuere pro actu potentie aie et tuc generalit est ab oibus potentijs. quia non solū videre est viuere. sed etiam audire appetere et intelligere. et sic de alijs. Itē cōsiderandū est qd ex textu in quo Aresto. tractat de errorib⁹ pnt specialit notari nouē autoritates. Quaz pria est. Animal differt a non animā motu et sensu. Secūda. Dector iacet aliud sapiens. Tercia intelligere assilatur quieti. Quarta qd dicit aiaz irasci dicit eā terere et edificare. Quinta si senex accipiat oculū vt iuuenis videbit utiqz vt iuuenis. Sexta intellect⁹ corrupit quodā interiori corrupto. Septia. si aia esset cōposita ex oib⁹ reb⁹ vt oia cognosceret tuc dē esset insipientissimū aialū. Octaua. rectū est canon sui et obliqui. Nona. aia cōtinet corp⁹ et nō econtra. Quaz prima sic introducif. Nā cōuenienter anti qui inquirūt aiam ex motu et ex sensu. qā aiata dnt ab inaiatis motu et sensu. sed manifestū est qd aiata dnt inaiata vt aiam. ideo cōuenienter ex motu et sensu inqrit aia. Secda autoritas introducif sic. qd Aresto. ponit dntiaz in opinionē Anaxagore et Democriti. Quia De moctio dicit simpliciter sensum esse intellectum et ideo ipse recōmendat Homerū qd posuit istā autoritatē Dector iacet aliud sapiens. et e in / tellect⁹ autoritatis. Dector. i. ille vir iacet sapiens. i. intelligēs aliud. i. sape in Dectore mutatur sūm diuersa tpa. Ex qd autoritate sumit qd intellect⁹ dependet ex tpe. quicqd aut dependet ex tpe hoc e corpale. hoc at qd e corpale e sensus ergo intellect⁹ e sensus. S3 Anaxagoras dī / stinguit inter sensum et intellectū. posuit enim ipse intellectū sepatū segregantē oia ex cahos cōfuso. vt3 tercio hui⁹. Tercia autoritas sic in / troducif. Ex quo Plato dicit aiam intellecti / uā esse in magnitudine circulari. Dicit Aresto. qd hoc nō cōgruit aie intellectiue. qd intelligen / tia assilatur quieti. et ideo nō pnt aia intellectiua esse mot⁹ circularis. Quarta autoritas sic in / troducif. qd aliq dicebāt qd aia moueret. Tult ergo Aresto. dicere. qd mot⁹ qd cōuenit aie nō cōuenit sibi ex pte sui. sed ex pte corporis. Irasci enī e mot⁹. sed aia nō irascit. Quia sicut non possum⁹ dicere qd aia edificet vel faciat aliquē actū exteriorē sicut e op⁹ terendi. ita nō possum⁹ dicere aiam irasci. sed hō irascit. Un pa / ter qd aliq male allegabāt istā autoritatē dicen / tes qd dicit aiaz intelligere dicit eā terere vl edifica / re. Addit tamē Aresto. qd pprie non dicit aiaz

intelligere qms hoc posset dici. sed potius di / cendum est qd homo intelligat p aiam siue per intellectum. Quinta autoritas sic introducif qd vult Aresto. in textu qd defectus qui accidit in vita animalis. sicut videndi audiendi et ope rādi nō pueniūt ex pte anime sed ex indisposi / tione organoz corporaliū. Et ideo si senex accipi at organū videndi vt iuuenis videbit vt iuue nis. Et qd posset aliq dice qd intellect⁹ qnqz impediatur per corp⁹. ergo etiā intellect⁹ erit cor / poralis. Ideo ponit sexta autoritas. qd dicit. qd intellectus corrupit quodā interiori corru / pro scz sensu interiori. nō tñ vnaqz corrupit es / sentia intellectiua. sed act⁹ siue vsus intellect⁹ Septima autoritas sic introducif. qd Empe / docles dicit aiaz esse cōpositā ex oib⁹ vt oia co / gnoscerz. ergo dē qd est summe simplex nihil co / gnosceret. Octaua autoritas sic introducif. qā nō oportet in aia esse compositionē ex oibus re / bus. qd ad minus nō oportet aiam cōponi ex priuatione. qd priuatio cognoscat per habitū. qd omne certū e canon. i. regula cognoscedi su / um obliquū. i. priuatōem. Potest etiā ista. ppo / sitio moralit exponi. et tuc exponit sic. rectū. i. bonū et iustū e canon. i. regula viuendi sui. id e ipsius. et obliqui. i. mali siue iusti. Sicut ei di / cit Aresto. v. pollicoz. virtuosū sunt optimi re / ctiores cōmunitatē. qd virtuosū pnt se regere et alios. Ultima autoritas introducatur sic. quia dicebāt aliqui qd i vno corpore ecnt multe aie. Et dicit Aresto. qd hoc nō e ver. qd nō pnt dari rō / que tales aie sūt in vno corpore. cū corp⁹ non con / tineat animā. sed anima corpus.

Arguit Videtur qd inaiata etiā moueātur. ergo nō dnt aiata ab inaiatē motu et sensu. g⁹ est ptra primā autoritatē. Ddm qd duplicat aliqd mouet. Uno aliqd mouetur scz ab aliq separto ab illo. et sic etiā mouet inaiata. sic lapis mouet a generāte siue remouētē phibens vt dē octano phicoz. Alio aliqd mouetur ab ali / quo sibi cōiuncto. et sic mot⁹ cōuenit aiatis. qā aiata mouētur ab aia eis cōiuncta. Vel pnt dici qd aliq mot⁹ qd nō cōuenit nisi aiatis sic mo / tus augmētatōis. s3 in inaiatis e magis pprie additio materie ad materiā qd pprie dicta au / gmentatio sicut patet in primo de generatione nō enī fit cōuersio in inaiatis alicui⁹ additi in priorē substantiā sicut in aiatis. sed generatur noua res. Exempli gratia. si ignis augmētetur ppter appositionem lignoz tunc ille ignis qui pfuit nō cōuertit ligna in sui naturā sic alimē / tū appositū aiali cōuertitur in naturā aliti. sed generatur nouus ignis ex lignis appositis.

Por modus qd
Sua⁹ August.

Arguit Argētū viūū p se mouetur et tñ nō
habet aiam. Dicēdū q argētū viūū nō mo
uet motu augmētationis p se sicut mouētur aia
lia que mouet motu augmētationis. Et si dica
tur de motu locali. Dicēdū q talis motus lo
calis nō cōuenit sibi ex natura aie sed ex natura
mixtionis. qz in argento viuo est cōmixtio siccī
et humidī. et ppter humiditatē cōmixtā natu
ralit argētū viūū fluit. sed ppter siccitatē ma
net in numerali loco. et sic est quedā pugna inf
humidū et siccū ppter quā cōtingit argentum
viūū sic semp moueri. Est etiā cōsiderādū q
differre nō debet capi. put dicit differētia cōtra
lem. qz sic aia dicit ab inaiatis p intrinsecam
drām sed dicitur hic p qmōqz accidētali dicitur
vel diuersitate. Ista enī dicitur data ab an
tiquis que fuerūt sensibiles non cognoscentes
rerum differentias

Arguitur Corp^o continet aiaz. ergo illa est
simpliciter falsa. q aia continet corpus. et non
econtra. quia illud continet aliud in quo alte
rum est. sed aia est in corpe. ergo cōtinet a corpo
re. Dōm q cōtinentia est duplex. quedā est
materialis siue indiuidualis fm quā cōtinet
indiuiduat contentum. et sic corpus continet
aiam. quia anima sit indiuidualis ex hoc q est
in corpore. Alia est cōtinentia formalis siue
specificā. et sic anima continet corpus. qz aia
dat speciem corpe et toti composito. Et ideo
Aresto. bñ loqitur in textu q nō pnt esse plures
aie in vno corpe. qz tunc corpus non haberet
vnā speciem. sed quattuor qd est impossibile. Et
si loquamur de cōtinentia qzitatina tñ quo
dāmodo pnt intelligi q aia cōtinet corpus. qā
dicit Aresto. in textu q ptes quantitatie cor
poris non simul manent remota aia a corpore
Et tantū de primo libro

Nota versus in se continentes
opinioes antiquoz de anima.
Sic sunt ponentes animam primi sapientes
Ignē democrit^o athamos Leu. Pythagorasqz
Ponit Anaxogoras intellectū. elementa
Empedocles. Plato posuit numeros et ydeas
Et Thales animā memorabitur esse motiūā.
Aera Dyogenes. Eraditus esse vaporem.
Comparat Almeon hāc immortalib^o. Jppus
Dicit aquā. Truxias aiam dedit esse cruorem
Summus Arestoteles hāc dicit corpe actū.

De quidē

a priorib^o. Postqz Aresto
teles in primo libro deter
minant de aia fm opinio
nē antiquoz. Dic in se/
cundo determinat de aia fm

opinionē ppriā. Et prio determinat de aia qz
ad et^o quiditate. Secundo de eis potentijs.
ibi Potentiarum autem anime.

Arguit Questio an est psumponit a questio
ne qd est. ergo videt q prius debeat qn an aia
sit aīqz diffinitio aie ponat. Dōm q aiam
esse pnt ad sensum. sed ars et virt^o sūt circa dif
ficialia et circa ea q nō sūt de se nota. Sic q^o Ares
to. dicit primo topicoz q nō ē qrendū de illis
in aliq scia q cadūt sub sensu. Et hoc enī q ali
quis habet opationē vitalem q cadit sub sensu
sic etiā stati cognoscat aiam esse. Sic isti^o poit
Aresto. ij. phis. vbi sic inq^o q ridiculosum fuit
siue ridiculū ē naturā demonstrare eē qz cadit sub
sensu. In primis ergo pmanat Aresto. dicta di
cēdis. Et dicit q illa q dicta sunt de aia sūt tra
dita a priorib^o. i. antiqs phis q solebāt hēre di
uersas opinioes de aia. Et ideo nūc a pncipio
dicēdū ē de aia qd sit aia et q sit comunissima
rō ipi^o aie. In quo tria cōsiderant. Primū ē q
de nouo tractandū ē de aia ac si nihil dictū est
de ea. qz oia dicta prius de aia par^o vel nihil ha
bent veritatis. ergo si debem^o de aia veritatē di
cere. tñ oportet a nouo incipe. Scdm cōside
randū ē q in textu dicitur temprates. in quo tangit
difficultas determinandi de aia. qz quis aia quo
ad qz est sit facilis cognitōis. tñ cognitio ipius
quo ad qd est ē difficilis. Tercū qd notat ē q
Aresto. vult determinare de aia fm comunissi
mā et^o rōnē. Dō dicit Aresto. ad excludēdū du
as opinioes. antiqz. Quoz aliq locuti sūt solū
de aia vegetatia et sensitua nō distinguētes in
tellectū a sensu. Alij aut sic Plato solū locuti
sunt de aia rōnalit nō de alijs aiaib^o. et ideo ad
excludēdū vtrāqz opinioē dicit q vult dare
cōmūnē rōnem q cōuenit oibus aiaibus.

Dicimus enī vtiqz

Dic psequit intētū suū scz ponendo duas dif
finitioes aie. Et primo inuestigat eā que ē sic
cōclusio demonstratōis. Scdm illā q ē sic demō
stratōis pncipiū ibi. qm at ex incertis. Circa
primū duo facit. qz prio inuestigat diffinitōes
Scdm pbat eā ibi. vlt ergo. Circa primū vtr
duo facit. qz prio poit diuisioes ad inuestigan
dū diffinitōes de aia. et illū modū inuestigan